

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 15 din — LETNA NAROCNINA 600 din, polletna 330 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje — TEKOCI RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70 3-24

Stev. 3 (461) LETO X.
Novo mesto, 22. januarja 1959

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Časopisno podjetje — Slovenski poročevalec — Ljubljani

KAKO: MALO ALI VEČ?

Predsedstvo okrajnega sindikalnega sveta sodi, da so osnove okrajnega družbenega plana za 1959 premalo konkretne — Sindikat zahteva prevadnost pri povečevanju delovne sile — Če delavec več naredi, mora imeti tudi večje prejemke

Predsedstvo Okrajnega sindikalnega sveta je zasedalo 15. januarja. Dnevni red je obsegal dve točki: Razprava o predlogu okrajnega družbenega plana in razprava o občnih zborskih obdobjih sindikalnih svetov. Ker predlog okrajnega družbenega plana še ni pripravljen, so takoj prešli na drugo točko in se družbenega plana dotaknili le v razpravi.

OBČNI ZBORI IN NALOGE, KI ČAKAJO SINDIKATE

Člani so na občnih zborskih podružnic pokazali veliko zanimanja za gospodarska vprašanja in družbeni standard. Da bi se to nadaljevalo in predlogi članov izpolnili, moramo na občinskih zborskih jasno določiti zahteve sindikata v teh vprašanjih.

Stikom podjetje — komunam moramo še vnaprej posvečati kar največ pozornosti. Čutili je, da se ti stiki zboljšujejo, predvsem skozi vprašanje »dveh tretjin«. Predstavniki kolektivov v zborih protizvajalcev žal še vedno premalo sodelujejo s svojimi volivci in delavskimi sveti. Ugotovljati moramo, koliko

zborov proizvajalcev zaseda na ločenih sejah, ker marsikje obstajajo le formalno.

Občinski sindikalni svet mora najeti vprašanje strokovnega in politično ideološkega izobraževanja. Delo je treba razvijati vzporedno s Svobodami, z njimi sodelovati, ker nam lahko pri vzgoji mnogo pomagajo. Predavanja morajo biti izbrana tako, da so delavcem zanimiva. Organizirati moramo seminarje za člane delavskih svetov in vodstva sindikalnih svetov ter podružnic. Potrebna sredstva bodo dala podjetja in občine.

PLAČEVANJE PO UČINKU

Mnogo govorimo o povečanju proizvodnosti in organizaciji dela. Oboje bomo dosegli le skozi boljše plačevanje. To smo do zdaj skušali doseči le skozi razne luknje v knjigovodstvih in na podobne nezakonite načine. Brez težav in na pošten način lahko dosežemo vse to z uvajanjem norm, z akordiranjem in s plačevanjem po enoti proizvoda. Če delavec več naredi, mora zato imeti tudi večje prejemke. Delavec si tega žel in je pripravljen več delati. Dokaz za to so številni primeri popoldanskega šušmarjenja in gradbeništvu in čevljarstvu. Zakaj ne bi takih šušmarjev raje uporabili za delo v podjetju?

Vodstva podjetij morajo temeljito premisli. Sindikat se je čvrsto odločil, da bo brez omahovanja zahteval prehod na plačevanje po učinku, uvajanje norm, akordiranje in plačevanje po enoti proizvoda. V okraju je to 45,7% dela v proizvodnih podjetjih normiranega. Industrija obutev Novo mesto je z 91,2% normiranega dela na prvem mestu. Norme pa naj bodo stvarne!

Občinski sindikalni svet ne bodo potrdili nobenega tarifnega pravilnika, ki ne bo kazal napredka v tej smeri. Vsak novi tarifni pravilnik mora uvajati nova delovna mesta z normami, akordi ali s plačevanjem po enoti proizvoda. V nasprotnem primeru bo sindikalni svet tarifne pravilnike zavrnili. Na ta način bomo rešili tudi vrsto drugih vprašanj, kot so »plavil«, zamujanje, nesreče pri delu in drugo.

OKRAJNI DRUŽBENI PLAN

Osnove okrajnega družbenega plana so premalo konkretne. V njih je z predvideno delitvijo sredstev že v osnovi pobito vprašanje družbenega standarda ali »dveh tretjin«. V družbenem planu je predvideno 6% povečanje delovne sile in 16% povečanje družbenega dohodka. Pri vprašanju delovne sile moramo biti zelo previdni. Ne smemo povečati števila zaposlenih, ker nas izkušnja uči, da novo zaposleni proizvodnjo ovirajo. Namesto tega moramo povečati proizvodnost in hkrati odločno reševati vprašanje prejemkov na še omenjeni način. Sindikat se s

predvidenim povečanjem delovne sile ne strinja.

V predlogu družbenega plana morajo biti prikazani tudi uspehi dosežani izpolnitve nalog 5-letnega perspektivnega plana. Vse gradivo plana mora biti podrobno obdelano in razčlenjeno. Povedano mora biti, kje bodo stalni objekti. Če bo predlog okrajnega družbenega plana le načelna, ga bo sindikat odklonil. Isto bomo v še večji meri terjali od občinskih družbenih planov.

DRUŽBENA RAVEN

Razprava o dveh tretjinah je v kolektivih in podružnicah dosegla širok razmah. Razpoložne ljudi za to akcijo moramo izkoristiti. Odločno moramo načeti vprašanje delitve sredstev

v okrajnem planu in v občinskih družbenih planih; ta delitev mora biti taka, da gradnja družbenega standarda omogoči sprejeti, moramo ugotoviti, če je temu ustrezno. V družbeni standard moramo usmeriti tudi del amortizacijskih sredstev (tam, kjer je mogoče), ker predpisi to dovoljujejo.

Načelnih razprav o družbenem standardu in dveh tretjinah je bilo do zdaj dovolj. Lotiti se moramo izdelave konkretnih programov v sodelovanju z občinami in določiti moramo vrstni red. Se pri moramo ugotoviti, kolikšna so sredstva, ki z njimi razpolagamo. Izkoristiti je treba vsaka in tako majhna sredstva dveh tretjin in pričeti graditi.

Organizacijska oblika SZDL naj odgovarja krajevnim potrebam

Na zboru volivcev v Dobovi je govoril Franc Kimovec-Ziga

Dobovčane je 13. januarja obiskal njihov poslanec Franc Kimovec-Ziga. Več kot 250 se jih je zbralo na zboru v dvojnem Zadržnega doma. Iz brežičke občine je prišel predsednik Ivan Kolenc z nekaj predstavniki.

Skrajšano poročilo o dejavnosti občine je podal predsednik SZDL Dobova Jože Urek. To je bilo bolj poročilo o potrebah Dobove, kot o dejavnosti občine na tem področju. Razprava se je razvila predvsem okoli vprašanj, ki jih je načelo že poročilo. Volivci pa so dodali še marsikaj.

V vsej razpravi je bilo čutili nezdrav občutek. Dobovčanov da so zapostavljeni in da so Brežičke krive vseh njihovih težav. Videti je bilo, da si ne znajo pravilno razlagati naše upravne in gospodarske ureditve in prav zato doživijo občino kot krivca.

Člani SZDL so izrazili željo po izpremembi dosežanega naloge organizacije. Krajevni odbori SZDL po vaseh, izvoljeni pred dvema letoma, se niso obnesli, ker so imeli premajhno področje dela in niso mogli najti nalog. Organizacija želijo izpremeniti tako, da bi po vaseh bile osnovne organizacije SZDL.

Večerna mladinska politična šola

V petek zvečer je bilo v Novem mestu prvo predavanje Večerne mladinske politične šole, ki je namenjena vzgoji mladih predavateljev za njihovo delo v mladinskih aktivih. Udeležilo se ga je 35 mladincev in mladinc, ki so z zanimanjem poslušali predavanje o razvoju mladinskega gibanja in njegovi nalogi; predaval je Miro Thorzevski, sekretar obč. komi-

tegracijskega odbora. Dobro bi bilo, da bi zbor volivcev vodilo izvoljeno stalno delovno predsedstvo, ki bi hkrati spremljalo uresničevanje predlogov, ki so jih občani dali. Na naslednjem zboru bi predsedstvo poročalo, koliko je uresničeno in zbor sklicalo takoj, kadar se kaj zatakne.

Rad bi izpremenil organizacijske oblike SZDL pri vas. Svetujem vam, da to storite in si ustvarite takšne odbore, ki bodo delali, ker so sicer brezpomembni. Odlok o nacionalizaciji smo sprejeli zato, da bi zaščitili mallega človeka. Pri določanju

gradbenih okolišev se je treba kmetijskim površinam kar največ izmikati, kot je v tem odloku rečeno. Govorice, da je odlok naperjen proti kmetijskim površinam, so zlonamerna. Kot socialistična država stremimo za vsako proizvodnjo in kmetijstvu in jo moramo doseči, ker je ust, ki jedo, vedno več. Do tega cilja skušamo priti s sodelovanjem kmeta. Ker vemo, da sam ne more in ni sposoben povečati proizvodnje, mo pomagamo po kmetijskih združenih in mu omogočamo udeležbo v tem procesu skozi novo obliko družbenega upravljanja v združenju — z združnimi sveti. V Sovjetski zvezi so delali drugače in prav zato ob Stalinov smrti leta 1952 v kmetijstvu še niso dosegli ravni proizvodnje in carski Rusiji. Glejte za zaupanjem v naše ukrepe, ker delamo v dobro delovnega človeka.

Družbenim organizacijam moramo nuditi materialno pomoč. Velikih trgovcev, ki so v predprilski Jugoslaviji podpirali organizacije, ni več. V proračunih moramo predvideti pomoč za organizacije, primerno stanju, kakršno je.

Podjetja, ki smo jih ustvarili, moramo krepiti. Kmetijstvo bo z uvajanjem strojne obdelave imelo vedno več prostih rok za delo na ostalih področjih gospodarstva. Morali bomo te roke zaposliti.

Ustvarjamo nekaj novega in smo pogosto v velikih težavah. Na zahodu in vzhodu so nam pripravljene dati pomoč pod pogoj, ki so za nas nesprejemljivi. Svoboda in domovina sta le ena. Mi nismo v nobenem bloku, ne v vzhodnem in ne v zahodnem, toda kljub temu imamo povsod mnogo prijateljev. To so velike stvari in na to morate misliti, kadar naletite na težave. Ničče ne more vsega idealno rešiti, zato naj bo vaša kritika vedno stvarna in dobronamerna.

Članom SZDL II. terena Novo mesto!

Volitve novega odbora naše osnovne organizacije bodo v nedeljo, 23. januarja, v 2 voliščih: v lokalno bivš. PUTNIKA na Glavnem trgu in na sodišču. Vsak bo dobil obvestilo še posebej na dom.

Kdor se ni vključil v SZDL, se lahko vpiše na volišču!

Obdor.

VREME ZA CAS OD 22. DO 31. JAN.

Okrog 22. jan. bodo nastopile padavine, sprva bo južno in dež, toda hitro nato sneg in močna ohladitev z burjo. Nato bo sledilo 2-3 dni jasno vreme s hudimi mrazom. Okrog 27. jan. bo sneg in topleje, konec januarja pa sopej jasno in hud mraz.

VCERAJ JE MINILO 35 LET, OD KAR JE UMRLE VELIKI MISLEC IN EDEN NAJVEČJIH REVOLUCIONARJEV SVETA: VLADIMIR ILJIČ LENIN. SPOMINJAMO SE NJEGOVEGA DELA IN ŽIVLJENJA, KI JE BILO VESKOZI POSVEČENO OBRAMBI RESNIČNEGA MARKSIZMA PROTI REVIZIONIZMU. SPOMINJAMO SE NJEGOVH BESED, NAUKOV IN NAPOVEDI, DA BODO SLI V SOCIALIZEM NARODI IN DRŽAVE PO RAZLIČNIH POTEH. SLAVA SPOMINU NESMRTNEGA BOJEVNIKA ZA NOVI SVET!

Mladina novomeškega okraja v jubilejnim 1959. letu

Mladina v novomeškem okraju bo prav tako kot ostale množične organizacije proslavljala z najrazličnejšimi prireditvami slavno obletnico ustanovitve Parizje in Skoja. Letos bo precej proslav, za katere se je mladina že začela pripravljati.

Med najvažnejše prireditve v letošnjem letu štejemo naslednje:

1. april, otvoritev del na avtomobilski cesti bratstva-enotnosti, bo mladina proslavila na skupnem brigadirskem večeru 28. marca. Ob tabornem ognju bodo stari brigadirji pripovedovali doživljaje z delovnih akcij, mladina pa se bo zabavala še s pesmijo in harmoniko.

V tednu mladosti bodo priredili veliko strelsko tekmovalje za občinski in okrajni pokal, katerega se bodo udeležile najboljše ekipe z območja občine oziroma okraja. Razen tega bodo skupno z Aero-klubom priredili v Prečni letalski miting; za najboljše pionirje in mladince bodo organizirani nagradni poleti z motornim letalom.

V marcu bo svečano odkritje spominske plošče na kraju, kjer so se leta 1943 sestali četni in brigadni sekretarji slovenskih brigad. Mladina se bo udeležila odkritja spominskih plošč, razen tega bo zastopana še pri odkritju spominskih plošč na Dvoru, kjer je bila leta 1940 konferenca Skoja, in pri odkritju plošče na hliš Katje Rupena v Mirni peči.

Pred kongresom ZKS, ki bo v maju oz. juniju, se bo mladina pridružila skupnemu proslavljanju. Na večer pred kongresom bodo po dolenskih gričih zagoreli kresovi.

10. maja bo v Podstenicah velik shod slovenske mladine; tu je bil leta 1943 sestanek glavnega in iniciativnega odbora Zveze slovenske mladine. To proslavo bo organizirala mladina novomeškega okraja in bo pritegnila veliko število mladine iz vse naše republike.

Razen tega bo mladina sodelovala na zboru vseh mladih planincev in mladine ter prebivalcev Gorenjske ob svečanem odkritju spomenika prvemu sekretarju Skoja Milovanoviću v Breznici pod Stolom, dalje pri obnovitvi spominskih plošč na Mali planini itd.

10. oktober — obletnico ustanovitve Skoja — in 27. december — obletnico I. kongresa USAJ — bo mladina proslavila s slavnostnimi akademijami, na katerih bodo sodelovali priznani umetniki z izbranim sporedom; na te akademije bodo povabljeni predvojni in medvojni slojevci.

OD 1. DO 19. JANUARJA 1959:

980 NOVIH NAROCNIKOV

Medtem ko smo dobili v prvih dvanajstih januarskih dneh 646 novih naročnikov, so nam jih pismonoše, učitelji nekatere organizacije in aktivisti pridobili v zadnjem tednu še 334. Iz novopriključenih občin je bilo tudi ta teden največ novih naročnikov iz SEVNICE in okolice, najmanj pa s SENOVEGA in okolice. Močno zastaja občina VIDEM-KRSKO, medtem ko so v občini BREŽICE šele zadnje dni začeli z načrtnejšim pridobivanjem novih naročnikov okrajnega glasila Socialistične zveze. Da bi kar največ novih bralcev čimprej lahko začelo dobivati pokrajinski tehnik našega okraja, ponovno važno odbore organizacij SZDL, pismonoše, prosvetne delavce in odbornike drugih društev ter podjetja, kolektive in ustanove, da si Dolenjski list takoj naroče oz. z njim seznanijo nove naročnike in bralce.

Od 1. do 19. januarja se je na DOLENJSKI LIST naročilo skupno 980 novih naročnikov iz tehle krajev:

Občina BREŽICE	131 novih naročnikov
Občina SENOVE	43 novih naročnikov
Občina SEVNICA	212 novih naročnikov
Občina VIDEM-KRSKO	86 novih naročnikov
Stari del okraja	390 novih naročnikov
Razne pošte v LRS in FLRJ	105 novih naročnikov
Inozemstvo	13 novih naročnikov

Vsem novim naročnikom sporočamo, da sta 1. in 2. številka DOLENJSKEGA LISTA razprodani, čeprav sta bili tiskani v precej visoki nakladi. Lahko pa dobijo še 3. številko, dokler traja zaloga.

Od vseh starih in novih naročnikov bodo pobrali naročnino za prvo polletje 1959 pismonoše konec januarja in v februarju

— MLEČNA RESTAVRACIJA V BREŽICAH je prvi servisirni obrat novega Gospodinjinskega centra v mestu. Odprli so jo 12. januarja. Velik naval gostov in njihove pohvale povedo, da so izdelki v mlečarni res kvalitetni in da so taki obrati nujno potrebni.

— ZA DAN MLADOSTI bo letos v maju v kopalnici CELULOZE v Vidmu-Krškem centralna pialavna prireditve, združena s proslavo in tekmovaljem. Sodelovali bodo vsi pialavni klubi Slovenije.

— NA SENOVEM BODO 13. in 15. februarja nadomestne volitve v zbor proizvajalcev in občinski zbor.

— V SEVNICI NAMERAVAJO ustanoviti z novim šolskim letom nižjo glasbeno šolo. Zanimanja za glasbeno vzgojo je med stari in učenci že zdaj veliko.

— DVA NOVA SPECIALI-LISTA je dobilo Novo mesto: dr. Adolf Spiler je pred kratkim uspešno opravil izpit za specialista ftiziologa (za tuberkulozo in pljučne bolezni), dr. Tone Savelj pa pred dnevi izpit za specialista kirurga. Prijatelji in znanci iskreno čestitamo!

— V SMARJESKIH TOPLICAH obiskuje 32 tečajnikov gostinski tečaj. Devet izmed njih se jih bo usposobilo za kuhinjsko osebo, ostali pa za strežno osebo. Tečaj je pripravila okrajna gostinska zbornica.

— LJUDSKA UNIVERZA VIDEM-KRSKO pripravila fezikovne tečaje za angleščino in nemščino. Zanimanja je veliko.

— NA VSAKIH 9 KM AVTO CESTE je na področju novomeškega okraja postavljen telefonski aparat. Uporabljajo ga lahko v slučaju potrebe vsi koristniki avto ceste, pa tudi okoliško prebivalstvo (ob požaru, nujni zdravniški pomoči in v podobnih primerih). POSEBNO OPOZORILO: čuvajmo telefone, da bodo vedno uporabni!

Zdaj jih šele tema prežene s priljubljenih sankalisc in drsalisc. Ceprav je nosek rdec in liska podobna zrelem jabolkom in je treba posteno plhati v otrple ročice, ne odjenjajo... Zdaj je njihov čas!

IZ DELA IN ŽIVLJENJA ORGANIZACIJE SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

Sestanek na V. Gabru

V Velikem Gabru, občina Trebnje, so imeli 11. januarja občni zbor Socialistične zveze. Prisostvovalo je okrog 70 članov, kar pomeni, da je bil udeležba nadvse zadovoljiva. Zboru sta prisostvovala republikanska poslanka tovarišica ing. Vilma Pirkočič in predsednik občinskega odbora Socialistične zveze Trebnje tovariš Oven Janko.

Iz poročila, ki je zajelo delo odbora v zadnjih dveh letih, je bilo razvidno, da je odbor s pomočjo članov in nečlanov napravil veliko delo. Najprej je Socialistična zveza vodila veliko akcijo za zbiranje prostovoljnih prispevkov za gradnjo postajnega poslopja. Akcija je nadvse lepo uspela ter so vaščani vseh okoliških vasi prispevali zares veliko material-

vrštili, ker še do danes ni došla oprostitev plačanja gozdne takse.

Vzporedno s tem je teklo delo za napeljavo vodovoda. Za to je bilo potrebno izkopati glad štiri kilometre jarka za glavni vodovod in potem nad 2 kilometra jarka za vaške odcepe na Cesto in v Veliki Gaber. Vodovod imata za zdaj le Cesta in Veliki Gaber.

Tretja naloga, ki jo je odbor Socialistične zveze uspešno rešil je poštni urad. Ves čas se je boril in dokazoval potrebo po poštenem uradu in končno je dosegel, da je Veliki Gaber dobil poštni urad, ki je začel delovati v začetku decembra leta 1958.

Nekoliko je bila zanemarjena skrb za popravilo poti. Čeravno so tudi tukaj zaznamovali ne-

to tudi ena od nalog novega odbora. Osnovna organizacija ima zdaj 113 članov, od tega jih je 17 nanovo sprejetih. Med nalogami, ki jih bo moral rešiti odbor, je dograditev postajnega poslopja in napeljavo vodovoda v ostale vasi.

Razprava po poročilu je bila zelo živahna in plodna. V njej se je oglašala tudi republiška poslanka tovarišica Vilma Pirkočičeva in pojasnila zakon o nacionalizaciji najemnih posloplj in gradbenih parcel, ker je med ljudmi razširjeno napačno in tendenciozno tolmačenje tega zakona. Nadalje je prikazala ljudem potrebo po dvigu kmetijske proizvodnje in edini način, ki bo kmetu omogočil dvig življenjske ravni — kooperacija z kmetijskimi združenji. Članji so se živo zanimali za to in postavljali razna vprašanja, na katera je izčrpno odgovorila. Nazadnje je odbor in članom čestitala na opravljenem delu in doseženih uspehih in poudarila, da se je udeležila veliko zborov Socialistične zveze, pa ji je ta najbolj ugajala, ker so člani povzdali svoje težkoče in potrebe zelo konstruktivno in ker je odbor s pomočjo članov dosegel tako lepe uspehe. Obzvala je, da ni bilo na zboru nobenega novinarja ali radijskega poročevalca.

Nazadnje se je oglašil še tovariš Oven in priporočil novemu odboru, naj nadaljuje delo starega odbora, naj poskrbi, da bodo vključeni v članstvo vsi, ki še niso člani, odbor pa naj se redno sestaja in poskrbi za politično vzgojo članov.

Izvoljen je bil nato 7-članski odbor, en član nadzornega odbora in 3 delegati za občinsko konferenco. Odbor se bo v kratkem sestavil, ker so se združili trije dosedajni odbori (Zagorica in Stenjanja vas) in kar so v dveh ostalih odborih zbori volitve še bili.

Nazadnje je bila izvoljena še komisija, ki bo poskrbela, da se bo postajno poslopje sedaj vsaj zaprlo, da ne bodo ljudje zmrzovali, ko čakajo na vlak. Spomladi pa naj bi se dela dokončala, zato bo že zdaj potrebni polskati podjetje, ki bo izvršilo in skleniti z njim potrebno pogodbo.

M. Z.

SZDL - voditelj in mobilizator

Stanovanjska skupnost, potrošniški svet, združitev odborov, razlemba volitev in še marsikaj iz razprave sestavlja kopico vprašanj, ki jih je obdelal občinski plenum SZDL Novo mesto v nedeljo, 15. januarja, na res uspešni seji.

Člani SZDL so na občnih zborih živahno razpravljali o stanovanjskih skupnostih. Volitve potrošniških svetov so pred durni. To sta dve pomembni nalogi. Na plenumu so sklenili ustanoviti odbor stanovanjskih skupnosti in iniciativni odbor potrošniških svetov. Odbora bosta proučevala predloge iz terena, dajala navodila, ustanavljale obeh družbenih organov pravilno usmerjala in nudila pomoč v drugih oblikah. Oba odbora bo imenovala predsedstvo občinskega odbora SZDL sporazumno s komisijo za družbeno upravljanje, delala pa bosta v tesni povezavi s to komisijo.

Zaradi priključitve občin STRAZA in SENTJERNEJ se se na plenumu odločili, da se vsi ti plenumi začasno združijo v enega. Do volitev bo delo SZDL vodilo začasno predsedstvo. V njem bodo zastopniki vseh treh občin.

Volitve SZDL potekajo v redu. Zaradi priključitve omenjenih dveh občin ne bodo zaključene v prvotno predvidenem roku. Kljub posameznemu poudarku v navodilih, da je treba vodstva osnovnih organizacij pomladiti in vključiti v nje tudi žene, tega pri predlaganju kandidatnih listov povsod ne upoštevajo.

Akciji za pridobivanje novih članov je treba posvetiti vse pozornosti. V sedanjih občinah je v SZDL vključenih le 47% volitev. Nekaj uspehov je sicer že doseženih, vendar znatno premalo. Organizacije premalo uporabljajo v delu konkretno politično stanje, ki je na terenu. Pod pojmom politike razumemo le zunanje in notranje politične dogodke, v RESNICI PA SO POLITIKA TUDI VSE KOMUNALNE IN GOSPODARSKE AKCIJE NA TERENU, KOT NA PRIMER ELEKTRIFIKACIJA VASI, GRADNJE VODOVODOV, RAZNE ANANACE, RAZVOJ KMETIJSTVA, POPRAVILNO CEST, ZDRAVSTVENO DELO, GOSPODARSKE GRADNJE IN PODOBNO. Ko govorimo o vlogi SZDL in njenih nalogah, moramo takšne primere ljudem tolmačiti kot politiko, namreč skrb za javni blagor, kar beseda politika dejansko pomeni.

SZDL je dosegla lepe uspehe v sodelovanju s ostalimi družbenimi organizacijami. Več poudarka bi morala dati svoji vodilni vlogi. Nastopiti bi morala povsod kot organizator in mobilizator družbenega življenja. To bo dosegla le s pripravo letnih načrtov vseh družbenih organizacij, ki jih bodo vse s skupnimi močmi uresničevale. V to akcijo bi morali vključiti tudi organe družbenega upravljanja. Številne organizacije se zdaj borijo vsaka za svoje prostore, za svoj program, istočasno dotacije in podobno. Na skupnih posvetovanjih, ki bi jih sklicala SZDL, bi se pogovorili o vsem tem ter izdelali že v začetku leta programa dela. SZDL bi morala sklicevati tudi posvetovanja upravnih odborov sindikalnih podružnic ter upravnikov kmetijskih združenj. Izmjenjavo misljenj in vskladitve programov bi mnogo koristila, razen tega pa bo SZDL le tako izpolnila svojo nalogo mobilizatorja in voditelja delovnih množic.

kih sredstev, največ lesa. Ves ta les je bilo treba posekati in zvoziti na žago. Vse to se je zgodilo na prostovoljni osnovi. Odvečni les so prodali in nabavili drug material (opeko, streljivo, apno itd.). Najprijazni so potem ves potreben nasek in iz izkupička lesa še plačali delo za dozdavno postajnega poslopja. Zataknilo se je pri do-

kaž uspehov. Glavna pot je ostala neoskrbovana in je v zelo slabem stanju. Novi odbor bo moral tu zdaj takoj zagrabiti; o tem so se pogovorili in izvolili 4-člansko komisijo. Premalo skrbi le bilo posvečenju pridobivanju novih članov in bo

RAZPIS
Komisija za delovna razmerja Novomeške operkarne, Zalag pri Novem mestu, išče

STROJNEGA KLJUČAVNICARJA ali AVTOMEHANIKA
Plača po dogovoru ozir. tarifnem pravilniku. — Interesenti naj pošljejo ponudbe na upravo podjetja.

OBVESTILO
Kmetijski zadrugi Cerklje ob Krki in Krška vas obveščata vse svoje odjemalce in dobavitelje, da sta se zadrugi s 1. januarjem 1959 z d r u u ž i l i. Sedež zadruge je v Cerkljah ob Krki. Prosimo cenjene odjemalce in dobavitelje, da to upoštevajo.

OB ŠTIRIDESETLETNICI KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE

REVOLUCIONARNO GIBANJE NA DOLENJSKEM V LETIH 1918 DO 1941

Uporni rudarji in kmetje so začeli točiti po vratih in zahtevali, naj gostilno odpro, ker hočejo dobiti v roke osvobodnega žandarja Kovača. Ker se je stražmojster bal, da bo množica vdrila v gostilno, je skrivaj smuknil skozi stranska vrata in z obema orožnikoma zbežal navzgor po bregu. Uporniki so Kovača opazili, ko je bil oddaljen še okrog 80 korakov. Takrat je Dominik Bohorč ustrelil proti njemu, za njim pa so užgali še ostali. Oddajl so okrog 50 strelcov in stražmojstra Kovača lahko ranili.

Ta dogodek je vsekakor še bolj razburil množico, da so se sledeči dogodki razvijali nekoliko drugače, kot so voditelji upornikov sprva predvidevali.

Po zmagi nad orožniki so puntarji krenili po trgu do mesarja Jožefa Senerja. Ker je imel mesarijo zaprto, so razkačeni ljudje razbili šipe na izlozbi, oknih in v vratih.

Od tu so odšli k hiši osvobodnega klerikalnega in nemškutarskega župana Martina Preskerja. Ker je Presker svojo trgovino zaklenil, je množica odločno zahtevala, naj jo takoj odpre in prodaja svoje skrivito blago. Ko je Ivan Kozole opazil Preskerjevo ženo pri oknu nad trgovino,

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Potovanje predsednika Tita je še vedno v središču pozornosti, ki jo posveča tisk svetovnim dogodkom. Tiskovni komentariji ob zadnjih razgovorih, ki jih je imel predsednik Tito v indijski prestolnici New Delhi, so bili zelo obsežni. V Delhiju je bil predsednik FLRJ srečal s najvišjimi indijskimi državniki; s predsednikom indijske republike Radžendro Prasadam, ministrskim predsednikom Džavaharlamom Nehrujem in ostalimi visokimi funkcionarji indijskega državnega vodstva. Razgovori so se vrtili okrog sodelovanja med obema državama; s velika pozornost, ki jo je temu dogodku posvetila svetovna javnost, dokazuje, da ni šlo samo za to. Srečanje med Titom in Nehrujem, s obema najodličnejšima predstavnikoma skupine držav, ki se je vselej zavzemala za mir — tako se je izrazil nek indijski časopis — je oživilo ideje, ki so se prvič s tolikšno močjo razlegle z azijsko-afriske konferencie v Bandungu. Glas o koeksistenci, o mirnem sodelovanju med narodi, se je v času, ko sta pravkar minili dve mednarodni krizi po klasičnem vzorcu, kakor ga predpisujejo pravila hladne vojne, daleč slišal. Kvevoj in Berlin sta zgostila oblake na mednarodnem obzorju; že se zdaj predstavljajo težki, ki do sledno zastopajo politiko miru, vnovič javno opredeljuje za odpravo blokovskih meja, za sodelovanje z obema blokoma in proti podrejanju temu ali onemu izmed njih — potem je to precejšniji prispevek k temu, da se bo počutje vseh, ki »stvarijo« visoko politiko, precej spreminilo. Kajti če je sploh kaj jasno, je jasno to, da Tito ne govori samo v imenu štiri sto milijonov Indijcev... Podoben, najbrž še dosti večji odmev

da so vzbudili dogodki, do katerih je prišlo med obiskom podpredsednika sovjetske vlade in moskovskega trgovca števika ena — Anastasa Mikojanova v ZDA. Nedvomna trgovska spretnost — je v njegovi osebi združila z veliko mero političnega občutka; kajti samo tako si lahko razlagamo naravnost neverjeten uspeh in popularnost, ki si jo je za sovjetski državnik pridobil v pravzaprav nasprotni državi. Njegova turneja po Ameriki je bila zares podobna potovanju kakega Američana, ki kandidira na

posaj v Washington drugega za drugim dva opazovala, da bi videla, ali ne sklepata Eisenhower in Dulles za »njevogim hrptom« z Rusi kak račun brez krmčarja. Kajti kaj, če se Američani in Rusi naposedel je sporazumejo? Kaj bo potem s kanclerjem in njegovo izrazito blokovski politiko? Bati se mi seveda ni treba preveč; a vendar se nikoli ne ve... Medtem, ko se v Ameriki in Indiji vrtilo razgovori okrog koeksistence, odnosov med državami in podobnih re-

čeh, se v italijanskem Napoliju zaključuje kongres Socialistične stranke. Glavna tema kongresa je bila bodoča politika socialistov. Pred tem reprezentativnim sestankom je namreč v stranki in v javnosti tekla huda polemika; ali naj se delavska stranka št. 2 tesneje poveže s komunisti, ali naj se oddalji od njih, ali pa naj ostane na dosedajni poti — na poti sodelovanja — kadar je to potrebno, a z vso politično in manevrsko svobodo. No, videti je, da je na kongresu premočno zmagala dosedanja politična smer, ki jo zastopa vodja stranke Pietro Nenni. To se pravi, da italijanska komunistična partija vsaj še nekaj časa ne bo mogla obnoviti sodelovanja iz časa Ljudske fronte, ko sta bili stranki tesno povezani. Nenni pa je hkrati poudaril, da stranka ne sme zdrseti niti na desno; ampak da mora ostati na razrednih delavskih položajih in se zavzemati predvsem za interese gibanja, čigar ime nosi.

Še vedno: obiski

visok državni položaj. Na vseh straneh zdravice, večerje z vsemi mogočimi ljudmi in razgovori, razgovori. »Poslušajte, mi bi se radi razgovarjali. Sedimo za mizo in se pogajamo. Če kakega vprašanja ne bomo mogli rešiti, ga odložimo za pol leta, za leto dni, za pet let. Morda ga bomo lahko rešili takrat. Glavno pa so razgovori in spet razgovori.« To pa je osnova Mikojanovega stališča. Američani po vsem videzu zelo radi poslušajo take reči. Pravijo celo, da bo vrnil Mikojanu obisk podpredsednik ZDA Nixon ali morda celo sam Eisenhower — ali pa bo Hruščev potoval v Washington. To se seveda samo ugibanja. Dejstvo pa je, da so med Mikojanovim obiskom govorili o vrsti vprašanj, ki se bodo zdaj najbrž premaknili z mesta.

Med njimi je posebno važno berlinsko bolje rečeno, celo nemško vprašanje. Zahodnonemški kancler Adenauer se je zaskrbljeno zdržal in nemudoma

tomobil. Na vseh treh vozilih je za 712.000 dinarjev škoda.

12. januarja je na avto cesti pri naselju Hrastrje tovorni avtomobil H-17107 zadel v osebnega H-14922. Obe vozili sta peljali v smeri proti Zagrebu. Osební avtomobil je prehitel tovornega. Ko ga je prehitel, mu je pričelo droseti. Nekaj časa je drsel po cestišču, nato se je postavil čeznje. Tovornjak se je zadel vanj in ga je rinit pred seboj 42 metrov daleč. Zaradi posledice niso delovale zavore nobenega izmed obeh vozil. Škoda je za 570 tisoč dinarjev.

12. januarja je v naselju Hrastrje zdrsnil tovorni avtomobil H-14737 z avto ceste in se kotatil 15 metrov daleč po nasipu. Vozilo je bilo nalozeno s sodi masi; tovar se je pri tem raztresel in delno poškodoval. Škoda je za 503 tisoč dinarjev.

WASHINGTON — Tri zahodne veselice — ZDA, Velika Britanija in Francija — so izročile sovjetskimi diplomatskim predstavnikom negativnem odgovoru na predlog o nemški mirovni pogodbi. V predlog je Moskva uvrstila vse maksimalne zahteve, ki jih je že prej postavljala kot pogoj za ureditev nemškega vprašanja. Najvidnejši zadržev obeh delov in nevtralizacija po splošnih volitvah pod mednarodnim nadzorstvom. Vendar s tem pogajani o Nemčiji še ni konec. Kakor je rekel Mikojanov v Ameriki: »Šaj veste, panteon trgovcev postavi najprej najvišjo ceno, potem se pa pogaja dalje.«

RIM — Italijanski ministrski predsednik Fanfani se je vrnil s obiska v ZAR. Tam je poskušal na vse mogoče načine spoprijateljiti vlogo Italije v splošnoevropski vlogi. Italija v mednarodni politiki stika med Italijo in arabskimi državami, ki so po italijanskih vesedah »neodvisni od Zahoda«.

KAIRO — Članice Arabske lige so sklenile, da bodo ustanovile Arabsko banko z začetnim kapitalom dvajsetih milijonov funtov. Banka naj bi pomagala arabskim državam pri njihovem gospodarskem razvoju.

PARIZ — Franc. parlament, ki je bil izvoljen po novi ustavi, je izglasoval program nove francoske vlade pod vodstvom Michela Debrea. Glavni točki programa: gospodarska stabilnost in nadaljevanje ališke vojni do »pacifikacije«, torej do prisilne pomiritev. Dostoj je kazalo, da to dvoje sploh ni združljivo; vprašanje je, kako se bo odrezala nova vlada, ki je zdaj v resnici samo še nekak kabinet; medtem ko ima daleč najvažnejšo besedo predsednik republike Charles de Gaulle.

MOSKVA — Sovjetska vesoljska raketa, tako so sporočili v prestolnici, je zdaj na poti okrog Sonca. Njeni oddajniki so poslali v eter nič koliko pomembnih znanstvenih podatkov, ki bodo nedvomno koristili pri nadaljnjem pritrjanju v vesolje. Zdal pa je »novi planet, raketa, že smrtevs. Utihnili je za vedno.

Zaradi mraza — slaba kupčija s prašički

V ponedeljek so prapeljali kmetje s Krškega polja na novomeško semlišče 848 plemenjskih prašičkov in 23 do 6 mesecev starih prašičev, prodali pa so zavoljo hudega mraza le 265 repov. Cena: plemenjski prašički do 4000 din, do 6 mesecev stari: od 4000 do 17.000 din. Kupcev iz oddaljenih krajev ni bilo.

Avtobus se je prevrnil

19. januarja ob 7.45 uri zjutraj se je v Zabni vasi pri Novem mestu prevrnil potniški avtobus podjetja Prevoz Brežice, ki vozi na progi Brežice - Novo mesto - Ljubljana. Vzrok nesreče še ni ugotovljen. Vozilo je zdrsnilo s cestišča se enkrat prevrnilo ter obležalo ležeh na stranici. 14 potnikov je bilo poškodovanih; od teh 2 teže, ostali pa laže.

PROMETNE NESREČE

OPOZORILO
V razdobju, odkar je zapadel sneg in pritisnil mraz, opažamo velik porast prometnih nesreč z motornimi vozili. V skoraj vseh primerih so zakrivil nesreče vozniki, ki ne vozijo dovolj previdno in tudi prehitro kljub poledici. Ogromna materialna škoda in dejstvo, da gre za človeška življenja, terjajo od voznikov največjo previdnost!

POLEDICA
12. januarja je prišlo do prometne nesreče pri naselju Gmajna na avto cesti. Voznik avtobusa S-8662, ki je vozil iz Ljubljane proti Zagrebu, je prehitel tovorni avto. V tem je iz nasprotni smeri pripeljal osebni avtomobil H-11407. Avtobus ga je zadel v zadnji levi blatnik. Osební avto je pričel droseti na poledemeli cesti, ter je pri tem zadel v inozemski osebni av-

NOVI »PREDPISI« V VOLČJIH JAMAH PRI ŽUŽEMBERKU

— Kaj ga že koljete, sosed? Krompirja in korenja imate še skoraj polno klet in kakšnih 60, 70 kilogramov bi mu še lahko obesili na rebra!
— Ko ga pa moram zaklati! Mar še ne veste, da bo treba po petnajstem plačati za vsak domači zakol od prašiča po 4 tisoč dinarjev?
— Kdo je pa to rekel?
— I, kdo, vsi tako pravijo... (...in zaradi takih in podobnih nemunih govoric, ki jim lahkorne ljudi še vedno nasedajo, so v Suhi krajini zadnji čas poklali veliko nedopitanih prašičev! Škoda od takega ravnanja imajo predvsem kmetje, ki bedastim govoricam verjamejo).

— Kaj ga že koljete, sosed? Krompirja in korenja imate še skoraj polno klet in kakšnih 60, 70 kilogramov bi mu še lahko obesili na rebra!

— Ko ga pa moram zaklati! Mar še ne veste, da bo treba po petnajstem plačati za vsak domači zakol od prašiča po 4 tisoč dinarjev?

— Kdo je pa to rekel?

— I, kdo, vsi tako pravijo... (...in zaradi takih in podobnih nemunih govoric, ki jim lahkorne ljudi še vedno nasedajo, so v Suhi krajini zadnji čas poklali veliko nedopitanih prašičev! Škoda od takega ravnanja imajo predvsem kmetje, ki bedastim govoricam verjamejo).

RAZPIS MEST UPRAVNIKOV KZ

Komisija za postavitev in odstavitev upravnika kmetijske zadruge pri Občinskem ljudskem odboru Novo mesto

RAZPISUJE
na podlagi drugega odstavka 58. člena uredbe o kmetijskih združenjih in prvega odstavka 21. člena zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov in njihovih organov mesta upravnikov naslednjih kmetijskih združenj: Novo mesto, Birčna vas, Brusnice, Dol. Toplice, Mirna peč, Stopiče-Podgrad, Straza, Sentjerne, Šmarjeta, Skočan in Vršina sela.

POGOJI:
1. inženir — agronom z najmanj triletno prakso all kmetijski tehnik z najmanj petletno prakso ali absolvent nižje kmetijske šole z najmanj petletno prakso;
2. diplomirani ekonomist s triletno prakso ali absolvent srednje ekonomske šole z najmanj petletno prakso v kmetijstvu ali trgovski poslovođa z izpitom za visokokvalificiranega trgovskega delavca z najmanj petletno prakso v blagovnem prometu s kmetijskimi pridelki ter s poznavanjem organizacije kmetijskega združništva in pospeševanja kmetijstva.

Rok za vlaganje prošelj je do 31. januarja 1959.

Kandidati naj pravilno kolkovane prošnje s točnimi osebnimi podatki in s kratkim življenjepisom z navdobo, za katero kmetijsko združo kandidirajo, naslovijo na Občinski ljudski odbor Novo mesto.

3

Dogovorjeni so obtoženci sicer bili, da bodejo razbijali, pa nikoli se ni o tem govorilo, da bodo tudi ropali in kradli. Temveč je po trditvi skoraj vseh obtožencev njihov namen bil ta, pri Preskerju blago po stari ceni kupiti in ga siliti, če bi se branil, to zahtevno izpolniti. Da do plačila za odvzeto blago ni prišlo, je povzročilo dejstvo, da je prevlečla množica silita in trgovino in da je s tem, da se je vrglo blago iz polje in tudi na cesto, nastal velik nered. Saj sta dva obtožena: Dominik Bohorč in Anton Budna denar (80 oziroma 300 K) s sabo vzela, da bi mogla odvzeto blago koj plačati.

Proti večeru so se uporniki umaknili iz Brestanice. Ko so se vračali na domove, se je Dominik Bohorč z nekaterimi dogovoril, da »bodejo šli drugi dan na lov v graščinsko hosto v Globokem, ker je lov zdaj vsem prost.«

Zjutraj 6. novembra se je enajst oboroženih upornikov zbralo pri Janezu Kozoletu v Dobrovi in krenilo s psi na lov v grajsko hosto. Med potjo so sklenili, da bodo najprej razorožili grajskega logarja Franceta Skoberneta in mu pobrali strelivo ter strup, da jim ne bi več zastreljal psov.

Pred zaprto logarjevo hišo so zahtevali naj zlepa odpre, sicer bodo sami s silo. Prestrašena logarjeva žena je rajši takoj odklenila vrata. Nekateri so ostali zunaj na straži, večina pa jih je stopila v hišo. Pri preskavi so našli in pobrali patrone, nekaj smodnika in tri steklene stupa. Nato so si med seboj razdelili naboje in odšli na lov. Ker pa so lastnem zagovoru pred sodiščem niso našli na nikako zverjad, so se z lova vrnili praznih rok.

Zaradi teh nemirov so v Brestanico in Senovo prihiteli orožniki iz sosednjih krajev. Že 6. novembra 1918 so uspešni aretirali rudarja Jožefa Sušteršiča iz Reštanja,

7. novembra štiri druge upornike, 8. novembra tri, 11. novembra zopet tri, šele 13. novembra pa uporniškega voditelja Dominika Bohorča. (Sodni spis okrož. sodišča v Celju, Vr. VI. 812-18-273. Velika škoda je, ker je ohranjena samo sodbna. Kar 272 dokumentov s skupno 425 stranmi pa so nepoklicani pred nekaj leti uničili!)

S temi aretacijami je žandarmerija sicer uspeła zadušiti upor, ni pa mogla uničiti revolucionarnega duha med rudarji in kmeti v Senovem in okolici. O tem delno pričča naslednje poročilo, ki ga je predsednik narodnega sveta v Krškem advokat dr. Ivan Dimnik 9. novembra 1918 sporočil Narodnemu svetu v Ljubljano:

»V Rajhenburgu so se vršili izgredi radi tega, ker je ljudstvo razdraženo na uradnike in rudniku in nemurje. Premogovnik popolnoma stoji. Ljudstvo zahteva za ravnateljga V. Vydra, ki je priljubljen in ga ima rado. Vydra ga šli izločiti. Zaprsojajo navodil, kako naj ukrenejo radi imenovanja novega ravnatelja...«

Narodni svet v Brestanici je skušal igrati nekako posredovalno vlogo med novo meščansko oblastjo in nezadovoljnimi množicami, da bi jih pomiril. V teh posredovalnih akcijah pa ni uspel. V nedatiranem poročilu Narodnemu svetu v Ljubljano iz 1. 1918 je sporočil, da se bo razšel, »ker se glavarstvo v Brezicah še vedno noče ozirati na naše mlgilaje, nas dosledno prezira...«

Tako je narodni svet v Brestanici na zahtevo ljudstva dosegel, da je bila odredena preiskava pri trgovcih v Brestanici, ki so imeli veliko skritega najpotrebnejšega blaga. Pregledovalec dr. Schorn je zvečer pred preiskavo obiskal vse trgovce in jih obvestil o preiskavi, da so trgovci vso možno blago v skrivališča. Ko je bil naslednji dan pregled, sploh ni pregledo-

valec odpiral zaklenjenih prostorov. Kljub temu so našli pri županu Preskerju 500 kg in pri trgovcu Skrbcu 70 kg sladkorja. Skrito blago so nato za prodajo nakazali — istim trgovcem. Narodni svet v svojem poročilu dodaja: »Ljudstvo je razkačeno. Tudi nam ne zaupa več veliko, ker vidi brezuspešnost naših posredovanj.«

Na nasvet narodnega sveta v Brestanici je odstopil župan Presker, ki je kot nemčur prišel na županski stožec s pomočjo župnika Tratnika. Namesto Preskerja je glavarstvo v Brezicah predlagalo za gerenta nekoga upokojenega avstrijskega žandarija, kar je med ljudmi in pri krajevnem narodnem svetu povzročilo novo nezadovoljstvo.

Celo meščanski narodni svet v Brestanici je bil zaradi vsega tega razočaran z novo jugoslovansko buržoazno oblastjo. Zato je v svojem poročilu 28. decembra 1918 Narodnemu svetu v Ljubljano sporočil svoj razpust. Za vzrok je navedel prej opisane primere in svoje, le delno uspele intervencije za senovske upornike:

»Pri državnem pravdnistvu v Celju smo izposlovali, da je zapejane kmete, ki so županovo trgovino oplenili, izpustilo na prostost. Gotove osebe so pa dosegel, da so bili dotični zopet zaprti. Dosegli so pa to potom Brežic. Oblasti ne poslušajo nas, ampak razne nepoklicane osebe žalostnega spomina...«

Od 18. do 20. novembra 1918 so bili izpušeni štiri zaprti uporniki, toda že 25. novembra 1918 so dva ponovno zaprti, druge pa so sploh obdržali v zaporu.

Pred okrožnim sodiščem v Celju se je 29. in 30. aprila 1919 vršila velika sodna razprava proti 15 senovskim rudarjem in kmetom. Državni pravdnik dr. Rus jih je obtožil pozivanja k upor. Hudodelstva javne sile in tatvin.

Valvasorjeva tiskarna

Ob naslovu se človek ne-
hote spomni znane knjige Ja-
neza Vajkarda Valvasorja:
»Slava vojvodine Kranjske«.
Ključno jo v muzejih in knjiž-
nicah kot starinsko dragoc-
nost. Tiskarna v Vidmu-Krškem,
ki nosi njegovo ime, ni sicer
najsoodobnejši tiskarski
obrat, vendar skuša ubirati
korak z razvojem. Priljubljeni
njemu utripu.

»Ustanovili smo jo februarja
1953. Pričeli smo zelo skrom-
no. Z bolečino se spominjam
centralizacije tiskarn leta
1948, ko so šle vse lokalne ti-
skarne v Ljubljano in Maribor.
Trije grafični delavci v
Vidmu-Krškem smo leta 1953
pričeli poskušati, da bi do-
bili stroje nazaj. Marjan Er-
nest, Jože Rumpret in jaz, na-
men je povedal upravnik
Maks Richly. »S pomočjo ta-
kratne mestne občine Videm-
Krško smo uspeli novembra
leta 1954 dobiti iz Ljubljane
dva regala črk, manjši del

Pogled v del krške tiskarne

Maks Richly, upravnik Valvasorjeve tiskarne

stavnice in en tiskarski stroj
tiegel. Vse je bilo močno po-
škodovano in nepopolno. Naš
tiegel pogledje ga tam, Mimica
tiska naj ravnokar trobarvni
obrazec, je ležal, preden smo
ga dobili, sedem let neizkor-
riščen v kleti Srednje tehnič-

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Solidarnost proizvajalcev

Ena od važnih nalog
tekočnega leta je, ka-
ko bomo izboljšali
smotno porabili tista
sredstva, ki bodo osta-
la kolektivom ob za-
ključnih računih za
lansko leto. Drugače
povedano, gre za to,
kako bomo ta sredstva
simbol pametno izkor-
istili za posredno iz-
boljšanje življenjskih
pogojev že zaposlenih
delavcev.

V tem je tudi akcija,
ki jo je predlagal sin-
dik in ki je dobila ime »dve tretjini«. Prav je, da omenimo
nekater napake in skrajnosti pri usmerjanju investicij za
družbeni standard. Nekateri namreč preveč ozko pojmujejo
investicije v objekte družbenega standarda. To niso samo
stanovanja, menze in počitniški domovi, marveč gre še za
mnoge druge probleme, ki vplivajo na položaj delavca v obči-
ni. Njegova življenjska raven je odvisna tudi od večje ali
manjše sposobnosti trgovine, ki ga oskrbuje. Zelo važna je
obrt in usluge, ki jih nudi proizvajalcem. Zdravstvena služba,
nikakor ni na zadnjem mestu itd. Vse to in še marsikaj dru-
gega je treba vključevati pod pojem družbenega standarda.
Naslednja slabost je v tem, da imamo pripravljenih zelo
malo načrtov za objekte družbenega standarda. Ljudski odbor
ri so doslej preveč zanemarjali pripravljane načrtov in zato
smo se znašli v kaj čudni situaciji: sredstva so, načrtov ni.
Sindikati naj bi izvajali politični pritisk za to, da bodo po
občinah začeli brez odlašanja pripravljati ustrezne načrte.
Načrti oziroma programi so prav tako zelo važna stvar. Gre
namreč za vrstni red teh gradenj. Asfalt, neonska razsvetljava
in kegljišča so koristne stvari, toda vprašanje je, če je
to najbolj potrebno, če je to tisto, kar si občani najbolj želijo.
Ob takih načrtih je potem seveda težko združevati sredstva
gospodarskih organizacij, čeprav je tako združevanje ne-
izogibno in koristno.

Omeniti moramo tudi strah, ki ga kažejo nekateri gospo-
darstveniki, češ da bo taka usmeritev sredstev škodila gos-
podarskemu razvoju. Vendar menimo, da je taka usmerje-
vanje ne le iz politično-delavskih razlogov, ampak tudi iz gos-
podarsko-produktivnih koristina. Ob tovarnih moramo zgra-
diti še mnogo objektov družbenega standarda, ker bo tudi to
omogočilo boljše izkoriščanje strojev, ki jih že imamo. Akcija
»dve tretjini« je torej tudi z gledišča proizvodnje popolnoma
utemeljena in sindikati odklanjajo poizkuse, da bi pospešje-
vanje investicij v objekte družbenega standarda prikazali kot
stvar, ki lahko zavre razvoj proizvodnih sil. Seveda pa je
ob tem razumljivo, da je treba znati ločiti pogoje, ki niso v
vseh krajih enaki. Nikakor ne morejo veljati ista merila za
razvite in nerazvite kraje. V nerazvitih krajih so potrebe
po vlaganju v proizvodljna sredstva prav gotovo večje kot
v industrijsko razvitejših krajih. To pa je konec koncev
stvar, ki naj jo odloči kolektiv, ki je sredstva ustvaril.

Tovarišica Vida Tomšič je nedavno tega v intervjuju
med drugim dejala, da bodo morali delavski kolektivni svo-
bodno odločati o usmeritvi sredstev: ali za investicije ali za
standard. In prav glede standarda naj bi se uveljavila pred-
vsem želje proizvajalcev samih. Toda, menda se vsi zave-
dajo, da je »svobodno« odločanje predvsem odvisno od tega,
kako smo uspeli informirati proizvajalce o sredstvih, o po-
trebah, kako smo jim omogočili vpogled v to, kaj so osnovni
problemi občanov in kako bi jih lahko rešili. Pravilno infor-
miranje proizvajalcev mora biti ena glavnih nalog ZK, sin-
dikatom, SZDL in pravilne družbeno-ekonomske informacije
proizvajalcev-upraviteljev. Ob tem pa je treba razbiti tudi
črne pojave egoizma in kolektivnih, ki razbijajo solidarnost
med delovnimi ljudmi. Gre namreč za to, da ni mogoče dro-
biti sredstev na vse občine, iz katerih prihajajo delavci. Up-
rjajo pa se tudi, da bi dajali sredstva občini, kjer živi le nekaj
njihovih delavcev. V sosednji občini ravnajo tananko tako.
Sklep je potem: imajmo sami. Tako potem odločajo mimo
kričanih potreb po vlaganju sredstev za reševanje problemov
v okviru občinskega plana za manj potrebni svoji počitniški
dom in podobno. Zato naj bi ob tej akciji, ki so jo sprožili
sindikati, rasla predvsem zavest socialistične solidarnosti,
solidarnosti interesov posameznika in družbenih interesov.

ne šole v Ljubljani! Najprej
smo ga odpejali v Zagreb na
popravilo, ki je stalo 80 tisoč
dinarjev.

1. marca 1953 smo pričeli
s poskusnim obratovanjem.
1. avgusta istega leta pa z
rednim. Tega leta smo ustvar-
ili že 2 milijona 200 tisoč di-
narjev prometa. Naročila so
kar deževala. Februarja 1956
smo kupili še en večji tiskar-
ski stroj ter dokupili nekaj
drugih strojev. Promet smo
povečali na 4 milijone 600 ti-
soč. V letu 1957 smo se selili
v sedanje prostore. Tu je bila
prej kavarna. Kupili smo še
dva nova uvožena stroja: 1 ti-
skarski avtomat in 1 avtomat
za rezanje papirja. Lani smo
kupili še en velik rabljen ti-
skarski stroj. Nanj bi lahko
tiskali tudi časopise. Zdjati
skamo predvsem obrazce.
Imamo tudi knjigovoznico.
Naročil je dovolj.

»Zelimo povečati poslovne
prostore, izboljšati opremo
knjigovoznice ter kupiti nov
stavni stroj. Ker nimamo
sredstev, so to le tihe želje.«

Stroji tako, vzvodi prena-
šajo vanje snežno beli papir
in ga nato nakladajo na kup,
polnega črnih črk — potiska-
nega. Zbirka strojev v dveh

roke pomikajo vanje. Samo
koliko časa še? To vprašanje
se porodi samo od sebe. Zato
želimo kolektivno Valvasorje-
ve tiskarne v Vidmu-Krškem
čimprejšnjo izpolnitev njego-
vih tihih želja!

Ugibanje v Brežicah

Ali naj zgradi oz. uredi kavarno in restavracijo ObLo ali podjetje VINO Brežice? — Ponuja se izredno lep prostor za nujno potrebne družabne prostore mesta

V Brežicah ni primernega gos-
tinskega lokala za družabne
prireditve (za Novo leto, pust,
razne državne praznike in po-
dobno). Brežičani so v takih
dneh prisiljeni hoditi v Cateške
Toplice, v grad Mokrice za dru-
gam. V kletnih prostorih izvoz-
nega podjetja »Vino« Brežice bi
bilo mogoče z ne prevelikimi
investicijami urediti zelo
lep gostinski prostor. Sestavljen
bi bil iz dveh delov: v enem
bi bila restavracija, v drugem

kavarna. Dovolj prostora je za
kuhinja in vse potrebne sani-
tarije. Na dvorišču stavbe bi
lahko uredili lep restavracijski
vrt, del prostornega dvorišča
pa bi bil uporaben za parkirni
prostor. Zadeva se zatika le pri
sredstvih. Na občini so mnenja,
naj to novo gostišče uredi »Vi-
no« Brežice, češ da ima dovolj
sredstev. Pri podjetju »Vino«
Brežice pa pravijo, da to ne
spada v njihovo dejavnost. Ra-
zen tega bi investicije, kolik-
ot bi sredstva imeli, usmerili
predvsem v gradnjo vinske kle-
ti, ki jo zelo potrebujejo.

Prostore v kleti dajo na raz-
pologo za takšen gostinski lo-
kal, vendar pod pogojem, da
jim občina priskrbi upravne
prostore v sosednji stavbi, kjer
je zdaj stanovanje. Kolikor
letos ne bo nihče pričel z adap-
tacijo njihovih kletnih prostoro-
v, jih bodo prihodnje leto
preuredili v pisarniške prostore,
ker so jim doseđanji pre-
tesni.

Gospodarske vesti

Zgrajena je nova ladja »Sloboda«.
Jugoslovanski linijski plovidb v Re-
ko so 29. decembra izročili ladjo
»Sloboda«, ki jo so zgradili v lad-
jedelnici »3. maj«. Ta ladja ima
2.500 ton nosilnosti, dolga je 24,5 m,
ima Suizerjev motor s 3.000 KS in
doseže natovljena največjo hit-
rost 15 milj na uro.

Lanskoletni obisk Postojnske ja-
me. V letu 1956 je obiskalo Po-
stojnsko jama rekordno število
obiskovalcev — 227.369 oseb, kar je
več kot vsa prejšnja leta. Doma-
nih turistov je bilo 154.597, tujih
pa 82.691.

Izvozlili smo 30.000 živih zalcev.
Po podatkih Glavne lovške zveze
FLRJ smo lani izvozlili okoli 30.000
živih zalcev.

Mladina želi naprej

Zapiski z občinske mladinske konference v Črnomlju

»Mladina naše občine je v ob-
dobju od lanske konference dose-
gla nekaj lepih uspehov, ki pa nas
ne morejo popolnoma zadovoljiti,
ker so po drugi strani ostali nere-
šeni še nekateri problemi, ki za-
virajo nadaljnji razvoj mladinske
organizacije v naši občini — tako
nekeje je začel občinski mladins-
ko konferenco, ki je bila pred
kratkim v Črnomlju, bivši pred-
sednik občinskega komiteja LMS
Franc Kočevar.«

Potem je nadaljeval: »Zelo lep
uspeh je dosegel občinski komitej
pri mobilizaciji mladine za mla-
dinske delovne brigade, ki so lani
opravile veliko delo — zgradile so
avto cesto »Bratstva in enotnosti«
od Ljubljane do Zagreba. Samo
iz bivše črnomske občine, torej
brez semiške predela, ki je bil
šele nedavno priključen naši obči-
ni, je v MDB sodelovalo 66 mla-
dincev in mladink, od tega pa jih
je bilo preko 40 iz vrst kmečkih
mladine. V občini deluje 34 mla-
dinskih aktivov, od tega 10 v va-
sebi, žal pa so nekateri aktivji ne-
aktivni in bolj ali manj sezonskega
znachaja. Mladinska organizacija je
še sibka, ker zajema le 580 mla-
dincev in mladink od okoli 1800,
kolikor jih je na področju občine.
Od tega jih je preko 1000 iz vrst
kmečkih mladine.«

TEŽKI POGOJI ZA DELO

Nato je predsednik Kočevar na-
šel nekaj vzrokov za neaktivnost
mladine. Posamezni aktivji namreč
delujejo v zelo težkih pogojih, po-
sebnost problem pa so prostori,
kjer se mladina zbirala in razvijala
družabno življenje. Teži-
povsod primanjkuje, brez njih pa
si je težko zamišljati uspešno de-
lo. Predvsem pestro družabno živ-
ljenje, za katero bi prav tako mo-
rali skrbeti mladinski aktivji, bi
lahko opravi veliko delo pri ak-
ciji za vključitev novih in novih
mladincev in mladink v organiza-

Dvorana Zadrúžnega doma v
Bršljinu je bila nabito polna.
Socialistična zveza je imela
občni zbor. Predsednik je po-
ročal članom o dejavnosti od-
pora v dveh letih, kar je bil
izvoljen. Organizacija ima 600
članov. Tesno je sodelovala z
vsemi družbenimi organizacija-
mi. Pripravlja je več predavanj,
nudila moralno pomoč Svobodni
Bršljin, posvečala mnogo po-

Nacionalizacija najemnih zgradb v Brežicah

Občinski ljudski odbor je že
naredil prve korake za izvaja-
nje novega odloka o nacionali-
zaciji stanovanjskih stavb in
stavbnih zemljišč. Komisija za
uresničenje te naloge v Breži-
cah je že imenovana. V njej so
predstavniki občine, pravni za-
stopniki, finančni organi in
gospodarski organi. Komisija je
že pričela zbirati gradivo. Ugo-
tovili so, da so posamezni stari
in onemoglj lastniki stavb, ki
so jim edini vir za preživljanje
dohodki od najemnine. Več ta-
kih primerov je v Brežicah-
posamezni pa so v Dobovi, na
Biseljskem, v Pišecah in Cer-
kljah ter Krški vas. Takšne pri-
mere bo treba reševati živ-
ljenjsko ali pa, prizadetim v
primeru nacionalizacije, kakor-
koli zagotoviti sredstva za pre-
življanje.

Papirna konfekcija v Vidmu-Krškem

Delati je pričela lani februa-
rja. Papirna konfekcija in
kartonažni izdelki so njen pro-
izvod. Zdjati nameravajo pričeti
še z anilinskim tiskom. Stroj za
tisk stane približno 4 milijone
dinarjev. Odločili so se,
da bodo ta znesek prihranili.
Stroj jim izdeluje Rudnik Se-
novo v kooperaciji s Kovnar-
sko obrtno zadrugo in Celulozo
v Vidmu - Krškem. Stroj (seca-
reerol) bo tiskal v 4 barvah
ovojni papir in embalažo. Zapo-
slujejo predvsem žene. Ker ni-
majo primernih prostorov, se
stiskajo v prostorih, ki jim jih
je odstopila Celuloza.

Gradbeni okoliši v Spod. Posavju

Komisija za urbanistična
vprašanja v Brežicah je že
razpravljala o določitvi gradben-
nih okolišev. Po odloku o na-
cionalizaciji sestavlja mesto
Brežice vse naselje od Save
do stadiona. Že zdaj je čutili
potrebo, da bi vključili tudi
naselja Dol, Sentenarij, Črnivec
in del Brezine, ki leže ob cesti
proti kolodvoru, ker jih Breži-
čani že zdaj smatrajo za del
mesta. V omenjenih naseljih bo
nastalo predvsem vprašanje no-
ve brežiške kanalizacije in bi
jih prav zaradi tega bilo treba
vključiti v sestavo mesta Bre-
žice. Razen tega se na tem
področju razvija tudi živahna
gradbena dejavnost. Urbanistič-
na komisija je prišla do za-
ključka, da je treba vzeti kot
ožji gradbeni okoliš mesto Bre-
žice v celoti, zato posameznih
ožjih gradbenih okolišev ni do-

KAJ PA BREGANAT?

Odlok Izvršnega sveta o me-
stih in naseljih na področju
LRS bo treba kmalu razširiti
tudi na področje v okolici Bre-
žic, ki sega na ozemlje LRS
in spada na področje občine
Brežice. Z razvojem industrije
se je tam razvila živahna gra-
dbena dejavnost. Zaradi močnega
pomanjkanja stanovanj je pri-
kakovati, da se bodo stanovanj-
ske gradnje razvijale še naprej.
To je zadosten razlog, da bi
tamkajšnje področje proglasili
za naselje, ter tako dobili omo-
vo za določitev ožjih gradbenih
okolišev. Vprašanje komunalnih
naprav bo namreč tudi tam
kmalu postalo pereče.

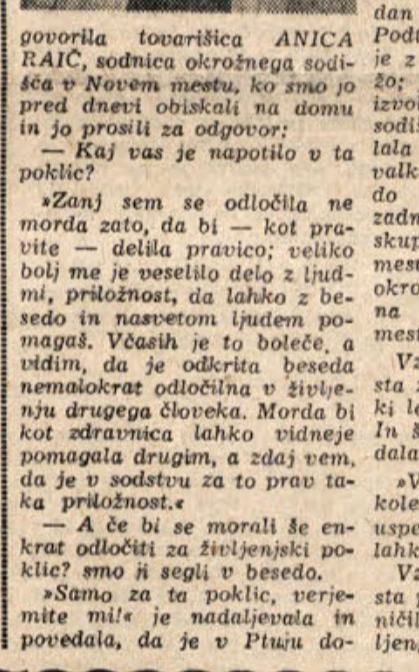
Prva stanovanjska skupnost ustanovljena v Novem mestu

Zornosti mladinski organizaciji
v Bršljinu in imela mnogo sti-
kov z organi delavskega uprav-
ljanja. Bršljinčanji si želijo ko-
munalnih del na svojem po-
dročju, vendar ostaja to le pri
željah, ker občina nima dovolj
sredstev. Končno je predsednik
omnil vprašanje stanovanjske
skupnosti Bršljin. Poprosil je
upravnice Gospodarskega cen-
tra Novo mesto tovarišico
Francsko Slak, naj članom raz-
loži naloge tega novega organa.
Tovarišica Slakova je članom
SZDL opisala naloge in pomen
stanovanjskih skupnosti, ki na-
stajajo v sedanjem razdobju.
Prva naloga skupnosti je tisto-
ko ljudje najbolj potrebujejo.
V Bršljinu je to pralica. Po-
djetja v Bršljinu — to so pred-
vsem SGP Pionir, Novoteks in
ZTP postaja Novo mesto — so
izrazila pripravljenost sode-
lovati, vendar mora pomagati
tudi prebivalstvo. Predlog o
ustanovitvi javne pralnice so

NASOBISKE

»SAMO TA POKLIC!«

»Kar se spominjam, vedno
sem si želela: sodnica bi bila
rada! Morda me je v zgodnjih
otročjih letih vabil k temu
očetov poklic — bil je sodnik
v Ptujju; kasneje, ko sem se
odločevala za življenje, se mi
je delo sodnika znova prika-
zovalo v tako lepi luči, da je
bil to zame najidealnejši izmed
vseh poklicev... nam je od-

govorila tovarišica ANICA RAIC, sodnica okrožnega sodišča v Novem mestu, ko smo jo pred dnevi obiskali na domu in jo prosili za odgovor:

— Kaj vas je napotilo v ta poklic?

»Zanj sem se odločila ne morda zato, da bi — kot pra-
vite — delila pravico; veliko
bolj me je veselilo delo z ljud-
mi, priročnost, da lahko z be-
sedo in nasvetom ljudem po-
magaš. Včasih je to boleče, a
vidim, da je odkrita beseda
nemalokrat odločena v življe-
nju drugega človeka. Morda bi
kot zdravnica lahko vidneje
pomagala drugim, a zdaj vem,
da je v sodstvu za to prav ta-
ka priročnost.«

— A če bi se morali še en-
krat odločiti za življenjski po-
klic? smo ji segli v besedo.

»Samo za ta poklic, verje-
mite mi!« je nadaljevala in
povedala, da je v Ptujju do-

končala 4. razred gimnazije.
Ob izbruhu vojne so Nemci
očeta zaprli, družina je pa bila
tako izseljena v Srbijo. V
Zrenjaninu je tovarišica Anica
leta 1944 dokončala gimna-
zijo, po osvoboditvi Beograda
pa je postala telefonistka v to-
varni sladkorna v Zrenjaninu.
Tu je bila sprejeta tudi v
SKOJ; kmalu je postala pred-
sednica slovenskega mladinskega
društva »France Roz-
man«. Po vrnitvi v Ptuj je leta
1945 prevzela referat za obrt
in industrijo na tamkajš-
njem OLO, hkrati pa je bila
terenska aktivistka. V januarju
1947 je postala članica Partije,
v jeseni istega leta pa se je
lotila študija prava v Ljub-
ljani. Skrbni za izpite se je
prijavila še ljuškega srb za
prvojenko Majo. Leta 1952
je absolvirala in odšla z možem
— inženirjem gozdarstva
— v Črnomunje. Gospodinj-
stvo in rojstvo sinčka Silboda
dana leta 1953, oddajenost od
naseljenih krajev, nočni študij
ob petrolejki — vse to ji ni
moglo odvzeti veselja do cilja,
ki ga je dosegla leta 1954. Po
diplomi je avgusta 1954 postala
pripravnica okrožnega
sodišča v Novem mestu; vsak
dan se je vozila v službo iz
Podturna. Leto dni kasneje se
je z družino preselila v Stra-
žo; januarja tega leta je bila
izvoljena za sodnico okrajnega
sodišča v Novem mestu, de-
lala pa je kot sodnica-preisko-
valka na okrožnem sodišču vse
do lanskega septembra. Na
zadnjem zasedanju Ljudske
skupščine LRS je bila pretekli
meste izvoljena za sodnico
okrožnega sodišča — prva že-
na v Sloveniji na takem
mestu.

Vztrajnost in odločna volja
sta značilni za prehojeno pot,
ki leži za sodnico Anico Raič.
In še nekaj, kot je sama do-
dala:

»Vsa ta leta sem delala v
kolektivu, ki mi je rad in
uspešno pomagal, da sem se
lahko vživela v delo sodnice.«

Vztrajnost in močna volja
sta premagali vse ovire; ure-
nili sta deklisne sanje o živ-
ljenju in poklicu. g

bo to konzervativno miselnost na
vasi možno odpraviti le ob popol-
ni podpori mladine, ki je za na-
predek velike bolj dovezina kot
starejši ljudje.

Tovariš Plavec je med drugim
omnil, da se večkrat nepravilno
pobija polet mladih ljudi, nji-
hovo pobudo, s strani starejših,
tudi tistih iz vrst ZK. To je vse-
kako negativno, skrbeti je treba,
je poudaril tov. Plavec, da se naj-
boljše in najdelavneje člane LMS
predlaga za člane ZK, ker to za-
služijo.

Po razpravi, ki pa se ni prevedel
razvite, so izvolili nov 17-članski
občinski komitej LMS, ki ga bo v
bodoče vodil Djušević. V novem
komiteju so tudi predstavnik mladi-
ne iz bivše semiške občine.
Redno letno konferenco, kateri
je prisostvoval preko 60 delegatov
iz vseh predelov nove črnomske
občine, razen njih pa še številni
predstavnik ljudske oblasti, dru-
žbenih organizacij itd., je po skoraj
trihurnem delu zaključil dosednji
predsednik občinskega komiteja
Franci Kočevar, ki je v zaključ-
nem govoru nakazal nekatere naj-
važnejše naloge, ki čakajo novi
občinski komitej LMS. F. M.

Člani novega občinskega komiteja LMS v Črnomlju

Tončka Majcen: SPOMINI NA BORBO

Najprej sem dajala hrano in denar sama, pozneje v juniju pa sem organizirala še vsa tri dekleta, ki so že pomagala internancem v Ivanjici, in pa mojega gospodarja Bluwaisa, ki je bil Zid. Hrano in denar sem oddajala navedenemu čevljarju. Imena čevljarja se ne spominjam, bil je po narodnosti Hrvat, star od 30 do 35 let.

Od deklet vem tudi samo za imena Fanči, Marica, Rezika. K čevljarju so prihajali tudi drugi ljudje, verjetno z istimi nalogami, a me ni z nikomer seznanil. Prve dni avgusta 1941 je čevljar odšel. Ostala sem brez povezave. V tem času se je večkrat oglašila pri meni Stjepka Kovač iz Gaberskega pri Trbovljah. Pri Kovačevi na domu se je zadrževal dalj časa tovariš Miha Marinko. Poznala me je kot politično bolj razgledano in korajžno, zato se je julija ali avgusta 1941 obrnila name s prošnjo, češ da jo tovariš Marinko pošilja, da nese nekam nazaj pošto. Kovačeva je že prej tovarišu Marinku izjavila, da se sama ne upa prenesti pošte, da pa bo to gotovo storila sestra od Majcen, s čimer se je strinjal. Takoj sva odšli proti kolodvoru, kjer je Kovačeva pustila Marinka, a ga ni bilo več tam.

Ker sem z odhodom čevljarja izgubila zvezo z organizacijo, sem se odločila, da grem konec avgusta 1941 v Klenovik, kjer je bil tudi brat Franc, ki je pribežal tja že 22. VI. 1941. Vložila sem prošnjo na urad za preseljevanje Slovencev. Sef urada je bil polkovnik Jendrašič, ki je bil po osvoboditvi likvidiran. Stanoval je v hiši, kjer sem službovala. Ob neki priložnosti me je poklical k sebi in mi ponudil službo pri tedanjem komandantu Zagreba vno Kascheju. Rekel mi je: »Saj veste, da v Sloveniji Nemci selijo ljudi, če pa greste v službo k tako visokemu funkcionarju, boste lahko rešili svoje; pri Bluwaisu tako ne boste mogli ostati, ker so Zidje.« Dejala sem, da se mi zahvaljujem za »skrb«, vendar odklanjamo službo, ker Nemce tako sovražim, da bi jim lahko skuhalo samo strupa. Prošila sem ga, da bi mi dal čimprej dovoljenje za preselitev v Slovenijo. Opozoril me je, verjetno zaradi tega, ker me je imela njegova žena zelo rada: »Pazite pred kom to izjavljate, za take stvari lahko izgubite glavo«.

Po takratnem nemškem zakonu, ki je pričel veljati 15. oktobra 1941, ni smela biti arjevka v službi pri Zidih, če je bila mlajša od 35 let. Morala sem zato v drugo službo. Imela sem srečo, dobila sem službo pri nekem zdravniku v Rajnerjevi ulici. Bil je kazensko premeščen v Sarajevo, družino pa je imel v Zagrebu. V času, ko sem bila v tej službi, je prišla do mene Jendrašičeva žena z obvestilom, da mislijo ponovno seliti Zide, med drugim tudi mojega bivšega gospodarja Bluwaisa, in da mu naj to sporočim, če vem, kje je. Ves čas sem nestrpno čakala samo na dovoljenje za odhod v Slovenijo. Večkrat sem odšla na Urad za preseljevanje Slovencev, kjer mi je Jendrašič nekoč dejal, da od njih dobim lahko dovoljenje, da pa iz mojega rojstnega kraja ne pošljejo pristanka na vrnitev, ker niso moji domači politično zanesljivi. Zvedela sem, da je to izjavo dal škocjanski župnik Skoda. Jendrašič mi je še dejal, da naj dobim v domačem kraju nekoga, ki bo dal izjavo, da bom pri njem stanovala. Pisala sem Tonetu Borštnarju iz Malkovca, ki je že leta 1941 delal za NOB. Pridobil je še Debeljaka iz Malkovca. Odšla sta do Italijanov v Skocjan in podpisala izjavo. Tako sem končno po 6 mesecih prejela dovoljenje za odhod v Slovenijo. Brat Franc je pred tem že ves čas aktivno politično deloval na domačem terenu, zato sem se takoj po prihodu vključila v delo tudi jaz.

Brat je bil že od leta 1939 član partijske celice na Telčah: člana sta bila še učitelj Jože Jurančič in Jože Jermančič, domačin iz Telč. Brat je bil od leta 1925 povezan v organizaciji v Trbovljah, leta 1939 pa je bil vključen v celico na Telčah, ker sta bila tam samo dva člana in sta morala hoditi na sestanke v Boštanj, on pa je bil domačin in je imel možnosti za politično delovanje. Leta 1940 je bila sprejeta v KP in vključena v celico na Telčah tudi Zofka Jene iz Vozenka. Jenevova je bila kmečkih staršev. Leta 1939 je odšla na sezonsko delo v Nemčijo, kjer je imela priložnost spoznati fašizem. Po vrnitvi je propagirala proti fašizmu, zato jo je Partija vključila v svoje vrste. Ob selitvi je po nalogu Partije pribežala preko meje na Italijansko stran. Leta 1943 so partizani požgali njeno domačijo, ker so belogardisti nameravali napraviti v hiši svojo postojanko.

Ta celica je mnogo delala, saj je bila preko Telč kurirska pot čez tedanjo nemško-italijansko mejo. Po tej poti so prihajali različni organizatorji vstaje kakor Stane Rozman, Tone Tomšič, Znidaršič, Dušan Kveder in drugi.

»Vse za dvig življenjske ravni, je geslo, ki ga čestokrat uporabljamo, ne pomislimo pa, da je dvig ravni odvisen le od nas samih — od dviga proizvodnje. V tovarnah si prizadevajo, da bi bila delovna ali čimbolj in čim racionalneje izkoriščena, toda ali bomo uspeh dosegli le s prepričevanjem na raznih sestankih?«

Pogoj za uspešno opravljanje dela je zdrava in pravilna prehrana. Znano je, da mnogi naši delavci prehajajo po več kilometrov od doma do delovnega mesta in da razen tega po ves dan ne zaužijejo nič toplega. Mar mislite, da bo delavec, ki iz leta v dan tako živi, lahko dal od sebe vedno več? Njakega ne! Četudi bi rad in četudi ga prepričujemo, preko zahtev narave ne more nihče. Pravilna in zdrava prehrana je temelj zdravlja in moči — tega ne bi smeli pozabljati. Namesto da bi po tovarnah razobežali letake »Dvigamo storilnost«, bi bilo umestnejše poskrbeti oziroma omogočiti delav-

LETAK - ALI OBROK TOPLE HRANE?

cem tople obroke hrane med delom, s čimer bi si delavec nabral novih moči in prav gotovo bi lahko več naredil in delo bolje opravil kot doslej.

Ustanova, ki se ukvarja s problemom družbene prehrane — Okrajni zavod za pospejevanje gospodinjstva v Novem mestu, si prizadeva vzpostaviti stike z vodstvi vseh večjih tovarn, da bi le-ta omogočila svojim delavcem tople obroke hrane. Tako je tudi v Belo krajino poslal strokovno učiteljico, ki naj bi nekaj dni zaporedoma pripravljala tople enolončnice po tovarnah, da bi se videlo, kakšen bo odziv delavcev in kakšne so možnosti za delovanje menze v okviru tovarn.

»Kdo bo pa zdaj salamo kupil?«

V črnolajmskem »Beltu«, so strokovno učiteljico Z. J. lepo sprejeli, vendar zaradi najrazličnejših težav ni mogla zabeležiti posebnih uspehov. V tovarni deluje menza odprtega tipa — nekaj samostojen gostinski obrat, ki ne posluje le za tovarno, temveč tudi jedila in pijače vsakomur, kdor pride. V tej menzi so nekaj dni pripravljali pod vodstvom poslance tovarščice tople obroke hrane — enolončnice po 35 din. Kakšen je bil odziv? V treh dneh je število prijavitelcev naraslo za 100%. Mislimo, da k temu ni treba komentarija in da so trditve, da delavcem ni do tople hrane, že v kalj pobite. Težava je v tem, ker gostinski obrat odprtega tipa, ki je odvisen od lastnega vzdrževanja, ne more nuditi za tako ceno dobre hrane — menza v okviru stanovanjske skupnosti ali tovarne pa bi jo lahko! Upravniku menze tudi ni zamerali, da ni nič kaj veselo gledal, kako so delavci namesto njegove salame in kruha rajše kupovali nove malice, ki so boljše in cenejše. V tej tovarni ni pravega sodelovanja med vodstvom in menzo, sicer bi lahko v lepih prostorih, kjer jih imajo, z dobro voljo kaj več napravili. Mimo tega pa dejstvo, da okoli 30 vavencev, ki delajo v tovarni, nima zajtrka in tešče delajo do dveh, če ni toplega obroka, ne kaže nikakršne skrbi za mladi rod.

menze. V tej tovarni so zelo iznajdljivi — pozna se tudi odlično sodelovanje vodstva tovarne s sindikatom, ki ima za uspeh te akcije nedvomno precej zaslug. V splošnem lahko trdimo — tako so pokazale izkušnje — da je moč problem prehrane delavcev rešiti povsod tam, kjer vodstva tovarn pokažejo za to vse razumevanje, težave in razni zapletljivi nastajajo tam, kjer so delavci bolj ali manj prepričani sami sebi in nihče ne skrbi zanje oziroma za njihovo zdravje.

Prva tovarna otroških čevljev

Lani na dan republike je v Somboru začela obratovati naša prva tovarna otroške obutve »Mladost«. Tovarna bo izdelala 400.000 parov otroških čevljev na leto, zaposlenih pa je okrog 300 delavcev. Tovarna je na pol avtomatizirana, proces proizvodnje pa organiziran na najmodernejši način.

IEV Semič — pravo nasprotje

Pravo nasprotje tej tovarni pa je obrat IEV I. Semič. Tu je v sklopu tovarne delovala menza, kjer je bilo dobiti čaj, klobase in druga jedila po naročilu, opoldne pa so kuhali kosilo za 25 ljudi. Po nekajdnevni potkusni malici se je prijavilo 50 delavk za tople obroke hrane. Ker je tovarna zainteresirana za zdravje svojih delavk, je z veseljem pozdravila tolikšno število abonentov in takoj objavila materialno pomoč za dokončano organizacijo in ureditev take

Izvenkrmini ladijski motor

Tovarna motornih koles Tomos v Kopru je za ljubitelje vodnih športov in za ribiče izdelala prototip našega prvega cenenejšega izvenkrmnega ladijskega motorja. Moč motorja je 1,8 KS. Sedaj ga strokovnjaki preizkušajo v sladki in morski vodi.

»Vedno kupujem v tej trgovini«

Z obiska v poslovalnicah sevniškega Splošnega trgovskega podjetja

— »Splošno trgovsko podjetje Sevnica je bilo ustanovljeno 15. januarja leta 1951.« mi je povedal direktor podjetja Jože Drenek.

»Ustanovitelj je bil bivši OLO Krško. Za začetek smo dobili 3 milijone kreditov za obratna sredstva, osnovnih sredstev ali kredita zanje pa nismo imeli. Od takratnih štirih poslovalnic v Sevnici in Boštanju smo se do danes razširili tako, da jih imamo že dvajset: v Sevnici, Boštanju, Logu, Studencu, Bučju, Loku pri Zidanem mostu, Bregu in Razborju. Smo grobistično in detajlno podjetje. Prodajamo tekstil, železino, usnje, mekano industrijsko blago in živila.

Leta 1956 smo obnovili svoj največji lokal — poslovalnico št. 1 —, tako da se lahko primerja z najlepšimi lokali v okraju in republiko.

Od poslovalnic so tri tipa non-stop, imamo pa tudi bencinsko črpalno.

Podjetje zaposluje nad 60

uslužbencev. Leta 1957 je imelo 350 milijonov prometa, za lani pa računamo, da ga bo od 350 do 400 milijonov dinarjev.

Svoje prevoze opravljamo z dvema avtomobila. Mimo grede povedano: sofer, ki vozi avto »Tams«, je dobil od mariborske tovarne avtomobilov diplomo in zlato uro kot priznanje, ker je z njihovim avtomobilom prevozil nad sto tisoč kilometrov brez večjega popravila.

Danes imamo 80 milijonov obratnih in za devet milijonov osnovnih sredstev, če ne računamo nove gradnje, se pravi trgovine pri postaji, v katero se bomo vselili proti koncu letošnjega leta.

Največji mesečni promet na prodajalca je 1,9 milijona dinarjev, povprečje pa je okoli 800 tisoč.

Naša največja želja je, da bi imeli denar za modernizacijo poslovalnic in da bi lahko nudili potrošnikom čimveč in čim ceneje.

Obiskali smo tudi nekaj trgovin podjetja. Poslovalnica št. 1 ni na zunaj nič posebnega, tako da smo zelo podvomili v izjavo direktorja, da je to ena najmodernejših trgovin. Ko smo vstopili, smo morali svoje mnenje spremeniti.

Knečka ženska, ki ni hotela izdati svojega imena, je povedala svoje mnenje o trgovini in prodajalcih takole:

»Vedno kupujem tu. S postrežbo, blagom in prodajalci sem zelo zadovoljna.«

Prodajalka Julij Rugelj je povedala, da dela tu dve leti in da dela z veseljem. Prodaja vse, kar gre v denar.

Vajenka Marta Simončič iz poslovalnice št. 2 non-stop je

dejala, da se uči v trgovini zato, da bo nekaj znala; vavence Ivan Zebič pa pravi: »Vesel me ta poklic.«

Poslovalnica št. 7 »Usnje«: Prodajalka Marija Hladnik je imela veliko strank, zato je nismo zadrevali. V trgovini dela že 36 let.

Jože Prime

10 let fotokluba Videm-Krško

Lani so delavni člani fotokluba imeli lastno razstavo v okviru prireditev občinskega praznika in dober tečaj

Fotoklub Videm-Krško je zadnje mesece lanskega leta dobro izkoristil. Organiziral je osnovni fotoamaterski tečaj, v katerega se je vpisalo 36 ljubiteljev umetniške fotografije. Zanimanje za ta tečaj je bilo veliko, saj so vsi fotoamaterji, razen nekaterih, ki so tudi kmalu odpadli, tečaj redno obiskovali. Temu primeren je bil tudi uspeh. V petek 9. januarja, je zaključilo 27 tečajnikov teoretično in praktično delo ter uspešno opravilo izpise. Na tem tečaju so pridobili potrebno znanje, tako da bodo lahko teorijo in prakso s pridom uporabljali. Vodstvo kluba jim je podelilo diplome na svečan način pretekli torek. Ob tej priložnosti so pregledali tudi svoja dela ter podelili oceno in kritične slik. Vsi tečajniki so se obvezali, da bodo v mesecu februarju razstavili svoja dela po izložbenih oknih.

Čajniko začeti, so uspešno sodelovali na natečaju zagrebške tovarne fotomateriala »Fotokemika«, kamor so poslali skupno 40 del 20 avtorjev, članov fotokluba. Preteklo leto je bilo, lahko bi rekli, eno izmed najplodnejših, odkar obstaja fotoklub

ni celuloze in papirja, ki pa je žal pretesna. Zato so se odločili že pred meseci, da si bodo uredili svojo temnico, ki je pogoj za uspešno delo. Na pomoč jim je priskočila uprava hotela »Srečič«, ki bo odstopila kletni prostor za temnico. Amaterji ta prostor že ureju-

»MALI POZERUH!« — tudi ta fotografija je bila poslana na nagradni natečaj FOTOKEMIKE

Videm-Krško. Poleg sodelovanja na natečaju »Fotokemika« in uspešno zaključene tečaja so priredili ob tretjem občinskem prazniku samostojno fotorazstavo.

Te uspehe je treba tembolj upoštevati, ker ima tudi fotoklub Videm-Krško, kakor marsikatero drugo društvo, mnogo težav. Največja težava je v tem, da nimajo lastne temnice. Na srečo so jim dali na razpolago temnico v tovar-

jejo. Novo temnico bo treba še primerno opremiti in prav gotovo jih bodo družbene organizacije podprle, saj z razumevanjem spremljajo njihov napredek.

Člani fotokluba se resno pripravljajo na 10-letnico obkrožja, ki jo bodo praznovali letošnjo jesen. Za to svčanost že pripravljajo večjo klubsko fotorazstavo, izdelali pa bodo tudi katalog, ki bo posvečen tej obletnici.

Obvestilo

Okrajni ljudski odbor, Okrajna uprava za gozdarstvo, obvešča vse lastnike gozdov, ki nameravajo sekati v sečni sezoni od 1. oktobra 1959 do 31. marca 1960, da je redni rok za vlaganje prošnji za sečno dovoljenje od 1. januarja do 15. marca 1959.

Prošnjo je treba vložiti v obliki izpolnjenega obrazca pri kmetijski zadrugi, v katere območju leži gozd. Vsi zahtevani podatki v obrazcu morajo biti čitljivo in natančno izpolnjeni (tudi parcelna številka).

Lastnike gozdov, potrošnike lesa za domačo uporabo opozarjamo, da bo potrebno za večje količine tehničnega lesa, odkazanega za domačo uporabo, predložiti gradbeno dovoljenje, da bo les prost gozdne takse.

OKRAJNA UPRAVA ZA GOZDARSTVO

FIATOMANIJA

Ljubi bralec, nikar se ne razburjaj, kajti ne tako ne tako ne boš usel tej »severnari« in »hazardni bolezni, ki smo jo nazivali »fiatomanija«, saj napada vse živo v našem mestu. Kratkotako predi, da bo to postala pravcati epidemija. Zato je najbolje, da ji pogledamo pogumno v oči, ugotovimo njen izvor in postavimo diagnozo. Boj proti nji tako ne vemo, če bo uspel ...

Ko sem bil majhen, se spominjam, mi je oče pravil o nekih nevarnih boleznih, menda črnih kozah in in dijski kugi, danes pa slišimo o drugih epidemijah oziroma o eni sami, ki ji pravijo Francozi »renomani« in Nemci »folksvagenmanija«, Američani »bulkmanija«, Italijani pa »fiatomanija«, izraz, ki smo ga povzeli tudi mi.

Eh, ti Italijani! Vedno nas motijo. Poslali so nam to svojo »fiatomanijo«, ki sedaj vgreška naše ljudi. Le kako bi jim vrnilo to uslugo, namreč Italijanom ...

Seveda, mi smo neodločneži, in neodločni, pa te epidemije, oziroma »fiatomanije« ne moremo zaustaviti. Ne moremo, in pika! Mikrobi so tu, ne prideš jim do živega ...

Bolezen je baje najprej izbruhnila v Kragujevcu. Hm, kar čudno, da je tako zlahka preskočila razdaljo med Kragujevcem in nami, saj ni majhna. Pravi, da je Slovenija okužena s »fiatomanijo« kar 50 odstotkov več kakor druge pokrajine. Strokovnjaki menijo, da ji prija tukajšnja klima.

Bolezniški znaki »fiatomanije« se, po neuradnih ugotovitvah, pokažejo nekako takole:

Najprej napade družinski proračun, zbolijo pa posebno moški. In sicer spričo pomanjkanja cigaret in cvetka. Kajti ta bolezen ne samo napade, ampak pobere tudi denar in ti ga na vsem lepem prenese na tako imenovane »obroke«. Zene, posebno mlade, to obrobno manilo »fiatomanije« podpirajo, vendar brez hujših posledic zase, kajti odgovor raznim dobrinam napišejo predvsem možu.

Po poluradnih podatkih je fiatomanija kar želno napadla ljudsko potrošnost, zmanjšala je uporabo kruha, masti, sladkorja, makaronov, celo krompirja, otrokom pa do kraja ustavila nabavo »rohotov«, v šolo pa prihajajo brez zvezkov in učbenikov, kajti ti priložnosti za bistrenje uma so postali žrtev »fiatomanije«.

Po teh začetnih stadijih ta bolezen raste in napreduje, zori, kot pravimo, prodre bolniku v vsa vlakna in pore, mu zasede možgane, raste kot tur. Ko doseže ta višek, običajno poči, pokaže se nekaj koles in pločevine, čemur rečemo »Fiat« (latinska beseda, ki pomeni: Bodi!) — in bolnik je ozdravljen, duševno seveda, finančna bolezen traja naprej. Če smo rekli: duševno ozdravljen, je to seveda jako relativen pojem, kajti »fiatomanija« je dobila le družastvo obliko, oziroma drugačne simptome, kakor so drsanje ob zidove in obeeestne kamne, butanje v drevesa in nekatere ljudi, ki imajo še starinski naziv — peči oziroma »nerode«, »štori« in podobno v »fiatomanijskih« izrazih.

Vse je nekako normalna. Prav bomo jim se, da me bo oskrbela »pikami« za preskrbo in mi kratko malo odvzela vso osebo svobodo, kajti malce te mi je vendar še ostalo, odkar jo je okužila »fiatomanija«. Zena, to je tako rekoč boljša polovica moža, v tem primeru mene. Sedaj pa pomislite: ta boljša polovica mi vsak dan izda in prebere kako novo »odredbo«. S prvo mi prepove kajenje, z drugo uporabo alkoholnih pijač, s tretjo mi je omejena strizenje in britje na štiri mesece. In s kakšno utemeljitvijo, češ, če sta lahko Marx in Engels, ki sta imela več soli v glavi kot jaz, lahko nosila dolge lase in dolgo brado, bom pa tudi jaz lahko prtel pri mesece. Kako bi ugovarjal, saj me je ta

našem ljubem mestu, jemlje ljudem tek in spanec. Nihče ni varen pred njo, bodi majhen, bodi »visok«. Saj je baje napadla tudi nekatero, kako se jim že pravi, aha — funkcionarje in jih kot s čarobno palico spremenila v kurirje. Je to res, ni res, ne bi vedel natanko povedati, govori se pač ...

I, zakaj bi pa se mi pravzaprav postavljali po robu tej epidemiji, tej »fiatomaniji«? Saj to pomeni sodobni tempo, standard tako rekoč, našo sedanjost in prihodnost in še marsikaj. Čemu bi si tako bahavo in razkošno peš brusili podplate. Bodimo rajše skromni. Saj z borimi osem sto tisočaki in še kaj čez to bolezen zlahka ukrotimo, jo spravimo take rekoč za volan. In če se nam potem »fiatomanija« še kako »po strani« amortizira, hm, kaj je lepšega kot kak »Bodi« — se pravi »Fiat«, »Fličko« ali »Pufeko«, kakor so konkretni nazivi za ostvarjeno obliko »fiatomanije«.

Boltežar Ipuh

vab, nadalje lovitev dnevnice in tako dalje ...

Hm, čemu pravzaprav pišem o tej bolezni? Veste, zato, ker je napadla tudi mene, je tako rekoč že čutilm na lastni koži in v kosteh. Pa ne samo jaz — vsa familia mi že boleha. Slišim, čutilm, da tudi sosedje vzdihujejo in trpijo. Dobro, zaradi njih si ne bom belil glave. Toda povejte, kaj naj storim z ženo, namreč s svojo ženo?

Kar je res, rad priznam: doslej je bila prav priletna, ljubezniva žena. Ampak sedaj, po napadu »fiatomanije« ... Raje ne vprašajte. To je sedaj povsem drugačno bitje: sebično, osorno, varčno, komaj jo še spoznam, na kratko povedano. In verjemite ali ne: celo »karakter« se ji je spremenil. Niti dinarja mi več ne stisne v roke, saj veste, za cigarete, za »šitce« ali za dva deci. O drugem sploh ne govorim. Pristrligla mi je sleherno razvedrilo. Enkrat samkrat na mesec smem v kino (pa sem tako priraščen pred platnom), dvakrat na leto bom smel v gledališče. In koliko sem melo deloval, da sem dosegel vsaj ta »mlinimum« kulturne hrane.

ko rekoč politično »zabila« ... Kaj hočem, trpim in čakam, da tur »fiatomanije« dozori in poči, ali pa ... no, raje ne mislim, kaj: ali pa ...

Ko sem takele misli mislil in z nji mi (seveda naskrivaj) obdeloval svojo ženo, mi potrkva na vrata sosed. Bog in bogme — nisem ga spoznal. Šele po glasu in pa po velkemu črnemu znamenju na hrbtu, ki sem ga videl pri njem na kohanju. Vedel sem, da je z njegovo »fiatomanijo« hudo, ampak da ga bo, kako bi spodobno povedal — slekla ... ne, tega pa nisem pričakoval.

»Joime, Ivan, brate mili! Ali si ali nisi ti?«

»Sema, je potrdil z nekim grobnim glasom, kakor nesrečni junak v kaki povesti. »Vidiš, do kože sem oguljen, rebra in kosti kažem svetu ...«

Se vprašal ga nisem, kako in zakaj. Saj mi je bilo takoj jasno. »Fiatomanija« ga je okužila. Zena mu pri hrani odteguje obroke, češ da potrebuje za druge »obroke«, dokler bolezen ne bo izceljena. Še oblačila in obuvata je moral spremeniti v »obroke«. Eh, ta preklicana »fiatomanija«!

Da, da — »fiatomanija« napada vse

MLADINA in šolska reforma

(Povzete po razpravi sekretarja CK ZK Hrvatske dr. Vladimira Bakariča na seji CK LM Hrvatske)

Mislim, da je pravilna ugotovitev večine tovarišev, ki so dejali, da je položaj v šolstvu veliko boljši, kot je bil. Poudariti moramo, da imajo zasluge za to različni činitelji, da pa je imela bistveno vlogo pri tem tudi naša organizacija, v eni izmed etap pa izredno vidno vlogo, lahko bi dejal vloga, ki je bila tedaj gotovo najpomembnejša. Tu mislim na prvo negotovost, ko smo se lotevali problemov šole in šolstva; tedaj, ko so bile naloge mladine in družbe v precej ostrem nasprotju s starih šolskim sistemom in ko se je to kazalo tudi v precejšnji negotovosti glede stališča — tedaj je opravila naša organizacija odlično vlogo s tem, da je vzela stvar v svoje roke in iskala razumne, mogoče rešitve, in s tem, da nam je pokazala probleme takšne, kakršni so bili takrat in kakršni so v marsičem še danes.

Potem pa je delo napredovalo. Cela vrsta prosvetnih in družbenih delavcev si je prizadevala za razvoj šolstva in dosegli smo napredek. Toda vi morate biti še vedno prvi, tako da boste predstavniki težen mladine, da boste opozorjali na probleme, ki jih le-ta ima, da boste povedali njene namene za nadaljnji razvoj in pa njene predloge. Menim, da bo vaša vloga pomembna in koristna tudi vnaprej, ko boste razpravljali o stanju v šoli in o zahtevah mladine.

Zdi se mi, da je tudi današnja razprava pokazala, da je treba še marsikaj pojasnjevati, vendar ne samo splošno, temveč tudi praktično. Sodim, da gre danes pri tem zares bolj za praktične probleme sedanjosti, kot pa za teoretično razpravljanje.

Toda zdi se mi, da tudi čas razpravljanja še ni docela za nami. Govorili ste o tem, da je nastala zadnja čas zmeda. Najprej je izšel predlog za šolsko reformo, s katerim ste se strinjali in ki je dal vzpodbudo za nadaljnje delo. Potem ste doživeli, da so učitelji nasprotovali, potem pa je izšel šolski zakon, ki določa spet nekaj drugega.

Menim, da so nekoliko različna mnenja logična in naravna stvar. Prvič zato, ker pomeni reforma precej odločen prelom s starih pojmovanj, in drugič, ker je reforma še zmeraj odsev današnjega stanja, ne rešuje vseh problemov, temveč samo tiste, ki so bili še nedavno na dnevnem redu. Če bi hoteli označiti reformo, potem bi lahko dejali, da ta reforma in vse druge v zvezi z njo rešujejo tiste probleme, ki smo jih nakazali komisiji za šolsko reformo tedaj, ko smo komisijo ustanovili. Ko bi me vprašal kdo danes, kako naj komisijo sestavimo in kaj naj ji naložimo, bi dejal, da je že danes mnogo problemov zrejših kot tedaj, ko bi jih morali obravnavati.

Zato je razumljivo, da so bili ljudje v razpravljanju različnega mnenja o nekaterih vprašanjih, ki pa so zdaj že razjasnjena. So pa stvari, o katerih bomo morali še razpravljati.

Naj nekoliko pojasnim: ta reforma pomeni reformo šolstva, ne pa načrt naših pogledov na šolstvo; reforma pomeni reformo nečesa, kar je že bilo, kar je bilo podlaga, na kateri smo izdelali predlog za šolsko reformo. Gre za šolo, ki je nismo ustvarili mi, ki se je nismo izmislili mi, temveč je oprijemljiv, materialni činitelj. Zato smo pri tem dosegli v glavnem probleme osemletik, vprašanja odnosov in notranjega življenja v teh šolah. Tedaj se nismo lotili nekega problema, ki je danes že očitno in ki bi ga morali po mojem mnenju čimprej rešiti, namreč, da bi hitreje dobivali strokovnjake. Mislim na dolžino šolanja, ki ga predlog za šolsko reformo, razen nekaj namigov, ne obravnava.

Toda ta stvar ima spet različna gledišča. Ne samo, da nam je hitreje usposabljanje strokovnjakov potrebno za hitrejši razvoj, temveč moramo upoštevati še pedagoško gledišče. Mladega človeka predolgo razcepljamo s nabiranjem znanja, predolgo mu ne pustimo, da bi se osredotočil, preveč grabi po površini in premalto seže v globino. To je eden izmed objektivnih vzrokov za to, da traja študij tako dolgo. Ko namreč dijak konča srednjo šolo in pride na fakulteto, si mora najprej prisvojit študijska načela, namreč to, da mora iti v globino, v manjšem obsegu, toda globlje, medtem ko je dotlej delal drugače. Dotlej se je ubadal s mnogimi predmeti, veliko širše, šel je sorazmerno po površini, nepovezano ali pa vsaj sorazmerno malo povezano. Na fakulteti se mora spremeniti in vzame mu kar precej časa, preden se navadi takega dela.

Prav gotovo bomo morali načeti ob reformi še eno vprašanje, ki ga še nismo omenili, ki je zelo aktualno. Vsa moderna znanost kaže — kar pogledamo samo tiste, ki so največ dosegli v nuklearni fiziki — da so ti znanstveniki mladi ljudje, še ne stari trideset let; ti ljudje so opravili določeno nalogo in včasih so stari manj kot 25 let, torej v letih, ko pri nas sploh še ne končajo študija.

Sodim, da je to pedagoško-psihološki činitelj, ki ga je treba upoštevati. Prav v teh letih, v sedemnajstem in osemnajstem življenjskem letu, je mogoče doseči veliko večje osredotočenje kot kadarkoli kasneje, tega pa do zdaj v našem šolskem sistemu ni bilo. To je napaka, ki se kaže danes že zelo očitno in ki je doslej nismo mogli obravnavati, ker ni bilo nikakršnih objektivnih pogojev za to. Tudi danes še ne vem natanko, kaj moramo storiti, vem pa, da tega problema ne smemo prezreti in da ga bomo morali rešiti.

OSEMLETNA ŠOLA POMENI NAČELNO SPREMEMBO V ŠOLSKEM SISTEMU

Kot sem dejal, je osemletka prva prebela zid; osemletka pomeni načelno spremembo šolskega sistema in sicer zato, ker bo dala splošni minimum izobrazbe, zaokroženo celoto, česar doslej ni bilo. Doslej smo imeli štiri letno osnovno šolo in osem razredov gimnazije, toda tudi gimnazija je bila razdeljena na dvakrat po štiri leta. Torej tudi tam ni bilo istegega, o čemer govorimo, prav tako pa tudi ni bilo možnosti, da bi dobili neko zaokroženo znanje.

Osemletna šola omogoča, da moremo po pridobljenem zaokroženem splošnem znanju organizirati nadaljnje učenje in delo mnogo globlje in na mnogo širši podlagi. Toda to je šele prvi korak in važnosti tega še nismo dojeli vsi. V predlogu za šolsko reformo je to le določeno, medtem ko se je pri vsem drugem bolj ali manj ohranilo staro, je le nekaj sprememb, ki že prodirajo v današnje šole. Zatorej ni čudno, če našletimo pri nadaljnem obravnavanju teh vprašanj na različna mnenja. To je čisto naravno.

(Nadaljevanje sledi)

Rdeči trg v Moskvi z mavzolejem, v katerem počiva Leninovo truplo

Knjiga o čebelarstvu

PRAKTIČNI DEL

Tudi v našem listu smo ocenili ob izidu (1955) prvi del »Knjige o čebelarstvu« (teoretični del) in jo upravičeno imenovali standardno delo ne le našega čebelarstva, ampak tudi našega knjižnega trga. To oceno lahko sedaj, ob izidu II. dela, samo še podkrepiamo. Kajti s prvim in drugim delom »Knjige o čebelarstvu« smo dobili Slovenci strokovno delo o čebelah, za katerega nam je lahko zaviden marsikateri veliko večji narod, kakor smo mi, pa naj vzamemo to knjigo po vsebini ali bogati slikovni notranji opremljeni. Mislim, da sta nam uredniški odbor, ki je to veliko delo pripravil, in Zveza

čebelarstev, ki ga je izdala, dala lep, močno nazoren primer, kaj je mogoče narediti s prizadevnostjo in požrtvovalnostjo, oziroma, kaj bi, sledeč temu primeru, lahko storili tudi za druga področja glede strokovnih knjig (pa ne samo strokovnih). Avtorji tega drugega, praktičnega dela »Sodobnega čebelarstva« so August Bukovec, Stane Mihelič, Slavko Raič, Franc Robida, Vlado Rojec in Edo Senegačnik. Knjiga je tiskana na zelo lepem papirju, je večjega formata in ima 678 strani, ki vsebujejo razen teksta polno fotografij, risb, skic in načrtov. Poudariti moramo še, da je tisk zelo pregleden in črke primerno velike, kar je za bralca-čebelarja, zlasti starejšega, nemalega pomena.

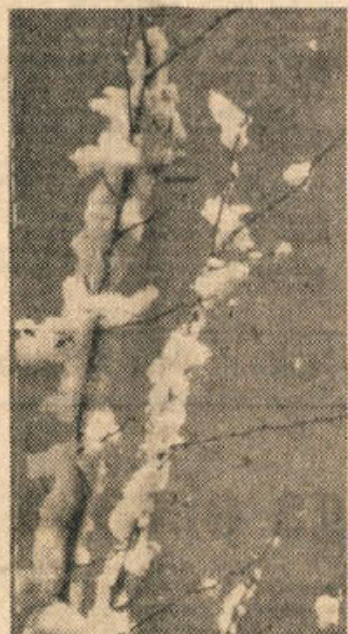
Knjiga je razdeljena na 10 velikih poglavij (vsako ima polno podpoglavij), ki naj jih, v informaciji, naštejemo, kajti kritična ocena pripada strokovnjakom-čebelarjem: Od gojenja čebeljih gnezd do gojenja čebel (zgodovina čebelarstva), Ljudski panji na sloven-

skem ozemlju, Panji s pramičnim satjem in druge iznajdbe, Čebelnjak nekod in danes, Redno opravlanje čebelnjih družin med letom, Izredna in stranska čebelarstva opravila, Prevažanje čebel na pašo, Pridobivanje in uporaba čebelnjih proizvodov, Vzreja, odpiranje in dodajanje matice, Čebelarstvo in govedstvo in statistika. Na koncu je dodano še uporabljeno slovo- stvo ter imensko in stvarno kazalo.

Tudi ta, II. del ima prav lep fotomontažni ovitek. In znova moramo tudi to poudariti, da so se avtorji potrudili za lepo slovensko in kleno čebelarstvo izrazoslovje, kar zasluži dvakratno pohvalo. Kot prvi del, je založnica, Zveza čebelarstev Slovenije, tudi drugi del »Sodobnega čebelarstva« posvetila 10-letnici naše osvoboditve. Knjiga se priporoča sama, tako s stališča našega tradicionalnega slovenskega čebelarjenja, kot s stališča in ugotovitve, da postaja čebelarjenje naša čedalje pomembnejša gospodarska panoga.

Dom Ljudske prosvete v Brežicah

bo končno dočrpan; Ze vsa leta po vojni kaže svoja rebra. Težko vprašanje, o katerem so Brežičani že pogosto ugibali, je

rašla komanda garnizona JLA. ki je občinskemu ljudskemu odboru plačala 25 milijonov za stavbo nekdanjega Narodnega doma. V njem je vsa povojna leta gostuje dom JLA. Z omejenimi sredstvi dobro lahko v domu Ljudske prosvete uredili prostore za razne javne nastope in družbene prireditve. Takšno rešitev tega dokaj težkega vprašanja je plod dolgoletnega tesnega sodelovanja komande JLA z Brežičani. Komanda garnizona je vedno kazala mnogo razumevanja in dajala ob vsaki priložnosti Brežičanom na razpolago dom JLA za razne družbene prireditve. Njihovo družbeno dejavnost je podpirala tudi na razne druge načine. Brežičani ne bodo pozabili te lepe geste, s katero jim je komanda garnizona JLA omogočila dokončati Dom Ljudske prosvete.

Kakor kosmič vate so se snežni kristali belega snega oprilek večje. Zima je tu in z njo nje- ne opojne, čudovite lepote. (Foto: Olaf Lovrenčič, Videm-Krško)

Tečaj za tehnične dejavnosti na Senovem

Društvo učiteljev na Senovem bo s sodelovanjem občinskega sveta za šolstvo ter odbora Ljudske tehnike pripravilo v kratkem tečaj za tehnične dejavnosti. Namenjen je učiteljem, ki se bodo usposobili za tehnični pouk na šolah.

OB POVEČANJU NAROČNINE DOMAČEGA LISTA

— Kam pa s tako jezo, Micka? — Več, Dolenjski list sem odpovedala, odkar so ga z novim letom podražili. — Pa ti bo žal, le verjemi mi! Zdaj si vsak teden zvedela, kakšno bo vreme in kaj je novega v naših krajih, zdaj boš pa vsak petek v moji kuhinji sitnarila, naj ti ga posodimo! Za 40 jace bi lahko imela 52 številčk Dolenjca na osemih straneh, lepo poveš, kup novic in slik iz domačih in tujih krajev! Še žal ti bo, le verjemi mi, zavoljo novega nagradnega žrebanja pa še prav posebej!

SKOZI SPALNICE, UČILNICE IN...

Internat v Smihelu; mesečna oskrbnina za gojenca 5300 dinarjev.

V pisarni: »Upravnica je šla v Ljubljano s prošnjo, da bi dobila denar za nove klopi in omare.«

Umivalnice dovolj in lepe so.

Kopalnice niso dokončno urejene, tudi boljše baje ne grejejo vode.

Klopi so stare in razrezane.

Mize so tudi stare in povečini brez predalov.

Omare in omarice imajo nekatere samo polovico vrat.

Učilnice deklet spoznaš po tem, da najdeš na mizah ogledalo, škarjice, glavnik, krtačo.

Iznajdljivost dijakov: reflektorje v veliki dvorani so naredili iz navadnih žarnic in konzervnih skatel ameriškega sira. Skromno in poceni. Zaslužijo priznanje.

Izjava prefekte: »Ob sobotah in nedeljah ni bolnikov« (kot v naših časih).

Literarni poskusi v »Odmevih« in »Naši misli«.

Spalnica 8 (tu spe dijakinje nižjih letnikov): lepo urejena.

Spalnica 10 (dijakinje 5. letnika učiteljskega): razdejanje kot v Hirošimi po eksploziji atomske bombe. (Zagovor bodočih učiteljev: »Slučajno danes nismo imele časa in »Sakramenska frklja, še likat ni znala, pa je dobila fanta«. Naš odgovor: »Čas za ureditev spalnice morate vedno najti« in »ve za zdaj še niste »sakramenske frklje«.)

Internatariji: »Prefekti niso preveč strogi.«

Dijakinja pri pianinu: »Zdaj ne morem igrati, imam tremo.«

Silva je prinesla listek, na katerem je bilo napisano: »Danes je Silva znala nemščino.« Silva je pridna, samo nemščina ji nagaja. Ko so imeli novoletno jelko, je bila Snežinka.

Bolničarke o prostem času igrajo tudi harmoniko.

Kuhinja in jedilnica: dobro urejeni in povezani z dvigalom.

Z eno besedo: živahen čebelnjak...

P. J.

Tečaji za odrasle v sevniški občini

Pretekli mesec je bila v Sevniški zelo uspešna skupščina sveta Svobod in prosvetnih društev. Ugotovili so, da je samo 1,7% občanov včlanjenih v Svobode in prosvetna društva, predavanja si počasi utirajo pot na kmete, ljudske univerze jim ni uspelo organizirati. Svoje dosedanje delo so zelo kritično pregledali in sklenili, da bodo naredili več za izobrazbo ljudstva.

nega in glasbenega pouka. Obenem se bodo učitelji seznanili tudi s tem, kako naj organizirajo šolske zadruge.

Temeljita preosnovna gimnazije

Pretekli mesec je bilo v Zagrebu posvetovanje o reformi gimnazije. Predavatelji, dijaki in predstavniki organov družbenega upravljanja so se pogovorili o dosedanjih izkušnjah pri uvajanju novih oblik dela v šolski pouk.

Razen ravnateljev gimnazij in predstavnikov šolskih odborov ter mladinskih organizacij so se posvetovanja udeležili še predsednik sveta za prosveto LR Hrvatske dr. Miloš Zanko, član predsedstva CK Ljudske mladine Jugoslavije Pero Djetelić, ravnatelj Zavoda za napredek šolstva Ivan Leko in predsednik CK Ljudske mladine Hrvatske Srećko Bijelić.

O koncipijah bodoče gimnazije je posvetovanje ugotovilo sledeče:

Nova gimnazija ne bo več samo pripravljala študija za študij na univerzi, marveč zaključna šola, ki bo učencem nudila možnosti neoviranega vključevanja v razne panoge dejavnosti. Učni načrti za gimnazije bo zmanjšani s tem, da bodo ertali v njem nekatere posameznosti in zgostili vsebino. Zaključni izpiti na gimnazijah ne bodo več podobni današnjim maturam, ker bodo na njih dijaki odgovarjali iz tistih predmetov, za katere so se sami odločili in katere nameravajo študirati na višjih šolah.

Na posvetovanju so sklenili, da bodo dosedanje izkušnje na eksperimentalnih gimnazijah prenesli tudi na ostale šole v Hrvatski. Razen tega bodo morali v prihodnje na vsaki gimnaziji omogočiti dejavnosti organizacije telesne vzgoje, tabornikov, Početniške zveze, kulturno prosvetnih društev in organizacij za tehnično vzgojo.

(Po »Prosvetnem delavcu«)

Celjski igralci v Vidmu-Krškem

Celjsko Ljudsko gledališče je 8. januarja gostovalo v Vidmu-Krškem z uprizoritvijo »Babilonskega stolpa«. Gledalci nabit polni dvorani so bili zelo zadovoljni in so uspešno uprizoritev Celjanov toplo pozdravili.

OBISK NA GRMU

V KMETIJSTVU SE IZRAŽA STORILNOST S PORABO DELOVNIH UR NA HEKTAR

Se danes slišiš pri nas na kmetih: »Če je moj ded lahko tako obdeloval zemljo, jo bom tudi jaz. Kaj če meni traktor, mehanizacija, umetna gnojila?« Naši dedje so potrebovali denar samo za sol, petrolej, za davke in morda še za sladkor. Hrano so si pridelali sami, obleko so stkali doma.

Danes ni več tako. Skoraj vsaka kmečka hiša ima že radio; obleka — stkana doma — ni več dobra, kmečka dekleta hočejo v kino, si želijo najlonce, električne kuhalnike, štedilnike, likalnike, pralni stroj. Potrebe rastejo, treba je več denarja. In prav je tako! Naši kmetje, naše kmetijstvo pa lahko dobi več denarja samo tako, da zemljo hitreje in bolje obdela, da poveča pridelek na prebivalca in hektar!

O TRAKTORSKEM TEČAJU

V letih 1958 in 1959 smo ob bomo dobili za potrebe kmetijstva v našem okraju 130 traktorjev in 18 kombajnov. Vzpo-

redno s tem je treba izučiti potrebne kadre, ki bodo upravljali te kmetijske stroje. V kmetijski šoli na Grmu imajo zdaj trimesečni tečaj za traktoriste — kmetijske strojnike, ki se razlikujejo od dosedanjih traktoristov — vozačev traktorja. Kmetijski strojniki se ne učijo samo voziti traktor, ampak tudi delati z vsemi njego-

vimi priključki. Cilj naše družbe je, da mehaniziramo sleherni kmetijski proces. Razen teoretičnega in praktičnega znanja o traktorjih, kmetijskih strojih in motorjih se uče še osnove agrotehnike in splošno teorijo, imajo pa tudi razna družbeno-politična predavanja. Poudarek je na praktičnem delu, se pravi: delo s traktorjem, z motorjem in s priključki.

Tečaj obiskuje 35 gojencev. Na dan imajo 6 ur teorije in 4 ure praktičnega dela. Predavatelji so kmetijski in strojni strokovnjaki iz Novega mesta in iz Kmetijskega inštituta v Ljubljani. Prednost pri sprejemu v tečaj so imeli traktoristi, mladinci z osnovnimi pojmi o traktorju, bivši gojenci kmetijskih šol in združniki. Skoraj vse tečajnike štipendirajo kmetijske zadruge.

Tečajniki so uvideli, da so morajo resno lotiti učenja, ker je program pouka strnjen.

Ob zaključku tečaja bodo tudi izpiti. Naknadno bo še kombajnski tečaj. V sezoni sejanja in obdelave koruze bo nekajdnevni tečaj samo za priključke, ki so potrebni pri sejanju in obdelavi koruze. Takih posebnih tečajev bo še več, kot n. pr. za krmpir, peso in pod.

KAJ PRAVIJO TEČAJNIKI

Učenje ni lahko, pa tudi preveč težko ne. Vsi bodo traktoristi v kmetijskih zadruzah. Poklic jih veseli. Večina tečajnikov je Dolenjcev.

Pa tudi to se pripeti:

— Enkrat je eden hotel zapeljati s traktorjem v hlev...

— ...drugi pa v drvarnico.

— Jaz nisem vedel, s katero kijuko se traktor ustavi...

Se eno vprašanje so mi dali:

— Kako zaustaviš traktor, če ni nobene drevesa v bližini?

Rešil sem ga tako:

— Počakal bi, da zmanjka bencina. Vem pa, da bi tečajniki in verjetno tudi vi, bralci, to vprašanje bolj rešili...

Jože Prime

Za nove naročnike

TUKAJ ODREŽITE!

NAROČILNICA

Naročam 1 izvod »Dolenjskega lista« na naslov

Ime in priimek: _____

Poklic: _____

Kraj: _____

Pošta: _____

Casopis pošljite na gornji naslov ob dne _____ naprej. Naročnino bom redno plačeval po položnici — osebno — celoletno — polletno — četrtletno — vnaprej (neustrezno prečrtajte). Naročilo velja do moje pisarne odgovori lista.

dne _____

lastnoročni podpis

SPORT IN TELESNA VZGOJA • ŠPORT IN TELESNA VZGOJA • ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Pred pomembno akcijo

Zbirali bomo sredstva za zgraditev čimvečjega števila preprostih telesnovzgojnih objektov

Med važnimi nalogami, ki si jih je zadal prvi jugoslovanski kongres telesne kulture, ki je bil jeseni lani v Beogradu, je izgradnja čimvečjega števila preprostih telesnovzgojnih objektov. Na zadnji seji okrajnega sveta za telesno vzgojo so največ razpravljali o tej vsehsplošni jugoslovanski akciji, ki bo potekala z nabiranjem denarnih prispevkov, prispevkov v obliki prostovoljnega dela, materiala in ostalega. Cilj te akcije je tudi ta, da se vzbudi širše zanimanje za probleme telesne vzgoje, posebno pa za gradnjo objektov, ki bodo pristopni najširšim slojem prebivalstva.

Partizana Srečko Skrt. Štab bo začel takoj delati. Na vseh sedežih naših občinskih ljudskih odborov bodo te dni postavljeni občinski štabi, ki bodo morali opraviti največjo nalogo pri nabirani akciji. V občinah, kjer imajo svete za telesno vzgojo, bodo ti sveti ustanovili štabe, drugače pa bodo to nalogo prevzeli občinski sveti za šolstvo in prosveto skupno z zastopniki raznih množičnih organizacij. Tisti občinski ljudski odbori, ki še nimajo samostojnih svetov za telesno vzgojo, naj jih čimprej postavijo, posebno še zdaj, ko so okrepjeni.

Prispevki ne bodo samo v denarju, ampak so lahko tudi v materialu, delovni sili in raznih drugih uslugah, posebno v prevozi. Sredstva se bodo lahko dobila tudi od dopolnilnega davka na alkoholne pijače, zabave, reklame in razne prireditve. Samo v Ljubljani so prejeli na račun tega davka v preteklem letu 42 milijonov dinarjev.

Velika in odgovorna naloga je pred nami. Mislimo, da ne bo nikogar, ki bi odrekel pomoč tej vsehsplošni jugoslovanski nabirni akciji za izgradnjo čimvečjega števila preprostih telesnovzgojnih objektov. J. G.

Kongres je jasno pokazal, da je šola osnovni činitelj v našem sistemu telesne vzgoje in je zato naravno, da bo v tej akciji šola dobila prvenstveno mesto. Gradili bomo preprosta igrišča, saj je v našem kraju še nad 30 šol, ki nimajo prav ničesar — še skromnega šolskega dvorišča ne. Primernih šolskih telovadščic je zdaj tudi še prav malo.

Majšnja igrišča bodo zgrajena v bližini večjih stanovanjskih naselij, kjer ima mladina zdaj za svoje igre večkrat na razpolago samo cesto.

Okrajni štab bosta vodila, razen večjega števila raznih zastopnikov množičnih organizacij, znani športnik Luka Dolenc in predsednik Okrajne zveze

Strelski ekipi PIONIRJA in GOTNE VASI po tekmovalju

25 društev TVD Partizan

Imamo po priključitvi 8 novih društev iz 4 občin Spod. Posavja — Uspešno delo Okrajne zveze Partizan v preteklem letu — Zvezni zlet v Beogradu: najpomembnejša letošnja prireditve

Precej časa je že poteklo, odkar je bil v Novem mestu plenum Okrajne zveze Partizana, toda prav je, da se povrnemo na njegove ugotovitve in sklepe, ker so nekateri izmed njih velika pomena za nadaljnji razvoj partizanske organizacije v kraju. Najprej nekoliko o dosedanjih uspehih Okrajne zveze, točneje — o delu novomeške Okrajne zveze Partizan v letu 1968.

Vse do plenuma, na katerem so v novomeško Okrajno zvezo vključili tudi društva iz tistega dela bivšega trboveljskega okraja, ki je po novi upravni razdelitvi priključen novomeškemu okraju, je v okraju delovalo 17 društev Partizan, od tega sta bili dve ustanovljeni lani, in sicer na Vinici in v Skočjanu. Društva so bila zelo delavna; udeležila so se mnogih tekmovalj in nastopov. Med pomembnejše prireditve, ki si jih je udeležila Okrajna zveza, moramo šteti proslavo na Sutjeski in tradicionalni zlet »Bratstva in edinstva«, ki je bil lani v Sisku. Pomembne proslave na Sutjeski se je udeležilo tudi 10 pripadnikov Partizana s področja novomeške Okrajne zveze. Ti so v glavnem tvorili štab republiškega odreda »Partizana Slovenije« in so za uspešno opravljeno nalogo prejeli priznanje Ivrinega odreda Partizana Slovenije. Tudi zlet v Sisku se je udeležilo številno zastopstvo novomeške Okrajne zveze, vendar pa zaradi pomanjkanja finančnih sredstev udeležba ni bila tako številna kot leto prej v Bihušu.

Med pomembnejšimi nalogami v preteklem letu je bilo tudi tesno sodelovanje in vsestranska pomoč graditeljem avto ceste. Ta naloga ni bila najbolj izpolnjena, vendar pa krivda ni samo pri članih odbora Okrajne zveze Partizana in pri posameznih društvih, kot so to hoteli prikazati nekateri člani Glavnega štaba MDB, ampak na obeh straneh. Tudi njihove obljube glede pomoči pri gradnji telesnovzgojnih objektov niso bile v celoti izpolnjene.

Zelo pomemben napredek je bil lani dosežen glede obnavljanja društvenih domov. Zelo marljivo so bili v Žužemberku, v Straži, Vavri vasi in v Kostanjevici, kjer so z lastnimi sredstvi in s prostovoljnimi delom ob finančni pomoči Okrajne in republiške zveze Partizana obnovili telovadnice in domove.

Zelo pomemben dogodek, ki bo prav gotovo imel ugodne posledice, je bil Kongres telesne kulture. Njegovi smernice so velikoma pomembne za razvoj vseh telesnokulturnih organizacij, jasno pa je, da bo treba takoj začeti izvrševati sklepe kongresa, ker bo drugače vse ostalo le na papirju.

Najpomembnejši dogodek letošnjega leta bo zvezni zlet Partizana Jugoslavije v Beogradu. Naloga partizanskih društev je, da vse svoje sile usmerijo v priprave za nastop v Beogradu. Novomeška Okrajna zveza ima nalogo, da sodeluje s 302 udeleženci, kjer pa niso vsi člani posameznih ekip v športnih panogah. Kakor na I. slovenskem festivalu telesne kulture v Ljubljani, bodo tudi v Beogradu tekmovalja najboljših Partizanskih ekip v posameznih športnih panogah za naslove prvakov Partizana Jugoslavije. Jasno je, da se bo treba tako za množične nastope kot za športna tekmovalja dobro pripraviti, tu pa je tudi pomemben sklep plenuma, da se bodo zleta udeležili le tisti, ki so dobro pripravljani, ki se bodo najboljše odrezali na občinskih nastopih in na okrajnem nastopu Partizana.

Med pomembnejšimi sklepi plenuma je tudi vključitev osmih društev Partizan s področja bivšega trboveljskega okraja v novomeško Okrajno zvezo. To so društva iz Brežic, Krškega, Ardic, Leskoveca, Dobove, Senovega, Sevnice in Boštjanja, tako da sedaj Okrajna zveza Partizan Novo mesto skupaj s prejšnjimi 17 društvimi vključuje 25 društev Partizan. Področje Okrajne zveze se je zelo razširilo, to pa je narekovalo ustanovitve občinskih zvez, ki bi povezovali društva na področju posameznih občin. Sprejet je bil sklep, da se čimprej ustanovi občinske zveze v Novem mestu, Črnomlju, Trebnjem, v Brežicah in Krškem, medtem ko bi društva v Žužemberku in Metliki ostali vezani naravnost na Okrajno zvezo, ker tam ni pogojev za ustanovitve občinske zveze. Občinske zveze naj bi vodila matična društva, vendar pa bi v odzbor teh društev vključili tudi predstavnike ostalih društev s področja občine.

Zelo pomemben sklep plenuma je, da Okrajna zveza sprejme ponudbo sekretariata zleta »Bratstva in edinstva«, da bi bil prihodnji zlet, ki bo odšel je vsako drugo leto, v Novem mestu. Sedaj je že dokončno odločeno, da bo zlet »Bratstva in edinstva« leta 1969 v Novem mestu, zato pa je treba takoj začeti s pripravami, kajti tu bo treba res krepko pljuvati v roke, ker je neresenih veliko problemov, med katerimi je brez dvoma eden najbolj perečih — zletni stadion. Zagotoviti bo treba močno moralno in posebno materialno pomoč, ker drugače ni upati na uspeh. Sisek se je s lanskim V. zletom res postavil, posebno glede organizacije, zato bo položaj Novomeške mesta toliko težji. Potruditi se bo treba, da bo VII. zlet v Novem mestu vsaj tako uspešen kot oni v Sisku, če se ne bo dalo še kaj izboljšati.

Eno pa je jasno: čeprav nas do zleta loči še podolgo leto, čeprav bo treba letos vse delo usmeriti za zvezni zlet v Beogradu, je vsekakor treba takoj pričeti s temeljnimi pripravami, z zbiranjem sredstev, z dograditvijo stadiona, ker čas hitro teče. Fr. Mikec

ZENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO ☆ ZENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO

DR. EDVIN FERBER

Sestav našega jutranjega obroka

Delovni čas je v naši državi predpisan z zakonom. Ne vem zagotovo, toda menim, da ne bom pogrešil, če trdim, da ima 70 % vseh naših delavcev in uslužbencev odmerjen delovni čas v predpoldnev od 6. (7.) do 14. ure. Ravno tako največje število šolskih otrok in študentov obiskuje šolo in predavanja v dopoldanskem času. Iz tega izhaja, da opravljamo večino telesnih in duševnih del dopoldne in je zato tudi potrošnja energije največja v tem času. V zahodnoevropskih deželah je organiziran delovni čas drugače. Delo v tovarnah pričenejšja uro pozneje kot pri nas.

v ustanovah pa ob devetih dopoldne. Razumljivo je, da je tudi prehrana uslužbencev in delavcev vsaj delno v skladu s tem. Ker bi se v tem članku radi kritično dotaknili časovno zajtrka naših ljudi, se bomo omejili na običaje in navade v posameznih naših krajih in v posameznih poklelih.

Niso potrebna nobena znanstvena proučevanja, da bi spoznali kvaliteto zajtrka pri delavcih in uslužbenci. To so bolj ali manj znana dejstva in se izredno neugodno kažejo v delovni storilnosti po podjetjih. Majhna orientacijska anketa v nekaj tovarnah v Zagrebu je pokazala, da 60 % delavcev sploh ne zajtrkuje. Pogosto spijejo delavci, preden prične delo, manjšo ali večjo količino žganja, kar gotovo ne prispeva k zvišanju delovne storilnosti. Tisti delavci in uslužbenci, ki zajtrkujejo, pijejo čaj ali kavo s kosom kruha. Vrednost takega zajtrka ne znaša več kot 150-200 kalorij, kar ni dovolj za premagovanje naporov do prvega odmora, t. j. do 10. ure dopoldne, zlasti v težki industriji. Zaradi tega se med delom krivulja delovne storilnosti ne dviga, kot bi to pričakovali. Delovna storilnost raste šele po malce ob 10. uri.

Za nove naročnike
TUKAJ ODREZITE!
DOPISNICA
Znamka za 10 din
Upravi „Dolenjskega lista“
NOVO MESTO poštni predal 33

Za tak sestav zajtrka so različni vzroki. Veliko delavcev potuje do svojega mesta z različnimi prevoznimi sredstvi. Iti morajo zgodaj od doma, da bi prišli pravočasno na delo. To jim onemogoča pripravo in uživanje zajtrka. Drugi delavci trdijo, da zgodaj zjutraj ne morejo jesti in da zato pijejo

samo čaj. V manjši meri tudi gospodarske razmere ne dovoljujejo delavcu, da si nabavi zajtrk z več kalorijami. V zahodnih deželah sestavljajo zajtrk mleko, maslo in jajca, pogosto s sadnimi ali zelenjavni sokovi; pri nas pa uživajo delavci in uslužbenci, predvsem tisti, ki redno zajtrkujejo, čaj, belo kavo, kruh (z maslom) ali suho slanino. Zadržanje časa je postalo običaj, da uslužbenec pijejo zjutraj samo črno kavo kot polživilo, medtem ko živil za doseg energetskega učinka sploh ne uživajo. To je škodljivo, ker prehaja v navado, povzroča pa zmanjšanje delovnega učinka. Pomanjkanje števila uslužbencev, ki zadovoljno poudarjajo, da do kosila sploh niso jedo in da ne čutijo potrebe po hrani. Bilo bi zelo zanimivo, če bi spremljali učinek njihovega dela med delovnim časom. Taka prehrana je v nasprotju s osnovnimi fiziološkimi postavkami glede na presnovno sladkorja v krvi in na njegovo znižanje v teku dopoldne. Takaj uslužbenec skušajo občutek lakote premagati s povečanim kajenjem; s tem pa ne morejo obdržati ravnotežja v energiji in zvišati proizvodnosti med delovnim časom. Brez dvoma je res, da je ustanovitev kantin v mnogih tovarnah in ustanovah veliko prispevala k boljši prehrani delavcev in uslužbencev, posebno v tistih tovarnah, kjer so cene hrane nizke in v skladu z dohodki delavcev in uslužbencev.

Koristen vpliv dopolnilnega obroka na delovno storilnost je očitno in upravičeno smemo

Tudi tu se ne bi smeli sankati, saj so na poti k sodišču — toda nedelja popoldne je in sneg vendar tako vabiliv...

Strelske novice iz Bršljina

Pred kratkim sta se v prijateljskem strelskem dvoboju Bršljina srečali strelski ekipi SGP Pionir in SD Gotna vas. Domačini so prišli na strelšče upajoč v zmago in res so si jo z lahkoto priborili. Gostje niso nudili takega odpora, kot bi ga po svojih sposobnostih lahko, hitro so popuštali in poraz je bil neizbežen. Doseženi rezultati Pionirjev kaže, da ta ekipa doseže vedno boljše rezultate, kar je plod sistematičnih treningov. Tekmovalci so streljali z zračno puško in to iz svojega položaja. Vsak posameznik je lahko dosegel 200 možnih krogov, zato doseženi rezultati kažejo lep uspeh, saj ni nobenega strelca izpod 50% možnih točk.

Rezultat dvoboja je bil: SGP Pionir (Bršljina) : SD Gotna vas 666 krogov : 469 krogov. Pionir: Marjan 173 krogov (89,8%); Pienčar Marjan 175 krogov (87,5%); Košir Karlo 160 krogov (80,0%); Koster Marjan 142 krogov (71,0%). Gotna vas: Čujnik Cveto 108 krogov (54,0%); Čebelić Franc 114 krogov (57,0%); Čebelić Franc st. 126 krogov (63,0%); Jakovič Jurje 121 krogov (60,5%). Organizacija tekmovalja je bila dobra.

in prvi uspehi so vidni: že prve dneve so začeli pridobivati nove člani in so jih vključili okoli 100, kar je izreden uspeh. Največ se pridruživajo mladine, moške in ženske. Društvo bo svojim članom nudilo vso podporo, saj že sedaj razpolaga z petimi novimi, malokalibrskimi puškami, katerih se bodo posluževali mlajši strelci, dalje z zračnimi puškami in z vojaškimi. Vse kaže, da bomo kmalu v strelski družini Novoteksa čuli več razveseljenih novice. Vse ostale organizacije so objubljale pomoč, saj je v njihovo korist, da naš delavci po delovnem času dobi privlačno in pametno razvedrilo. S. Dokl

100 NOVIH STRELCEV PRI NOVOTEKSU
Pred dnevi so imeli strelci v Novoteku občni zbor. Pokazalo se je, da so lani premočno skrbeli za razširitev svojih vrst. Kljub temu, da jim je sindikalna podružnica podjetja nudila vso pomoč, niso dosegli uspeha, kot bi jih lahko. Novi odbor je pričel resno delati

Priprave za prvalno sezono
10 mladih plavalcev in plavalk iz Vidma-Krškega bo 24. januarja odšlo v Ljubljano na trening, ki ga prireja Plavalna zveza Slovenije. To so mladinci Vesna Breskvar, Polonca Lilek, Meta Koncilija, Branka Grozina in Boža Cizelj, od fantov pa Toni Sulc, Janko Kaplan, Franci Humer in Marjan Nagen.

Razen naštetih, se bosta udeležila še dva člana plavalnega kluba tečaj za waterpolo trenerje in 2 člana tečaj za plavalne trenerje.

Med pomembnejšimi nalogami v preteklem letu je bilo tudi tesno sodelovanje in vsestranska pomoč graditeljem avto ceste. Ta naloga ni bila najbolj izpolnjena, vendar pa krivda ni samo pri članih odbora Okrajne zveze Partizana in pri posameznih društvih, kot so to hoteli prikazati nekateri člani Glavnega štaba MDB, ampak na obeh straneh. Tudi njihove obljube glede pomoči pri gradnji telesnovzgojnih objektov niso bile v celoti izpolnjene.

Zelo pomemben napredek je bil lani dosežen glede obnavljanja društvenih domov. Zelo marljivo so bili v Žužemberku, v Straži, Vavri vasi in v Kostanjevici, kjer so z lastnimi sredstvi in s prostovoljnimi delom ob finančni pomoči Okrajne in republiške zveze Partizana obnovili telovadnice in domove.

Zelo pomemben dogodek, ki bo prav gotovo imel ugodne posledice, je bil Kongres telesne kulture. Njegovi smernice so velikoma pomembne za razvoj vseh telesnokulturnih organizacij, jasno pa je, da bo treba takoj začeti izvrševati sklepe kongresa, ker bo drugače vse ostalo le na papirju.

Najpomembnejši dogodek letošnjega leta bo zvezni zlet Partizana Jugoslavije v Beogradu. Naloga partizanskih društev je, da vse svoje sile usmerijo v priprave za nastop v Beogradu. Novomeška Okrajna zveza ima nalogo, da sodeluje s 302 udeleženci, kjer pa niso vsi člani posameznih ekip v športnih panogah. Kakor na I. slovenskem festivalu telesne kulture v Ljubljani, bodo tudi v Beogradu tekmovalja najboljših Partizanskih ekip v posameznih športnih panogah za naslove prvakov Partizana Jugoslavije. Jasno je, da se bo treba tako za množične nastope kot za športna tekmovalja dobro pripraviti, tu pa je tudi pomemben sklep plenuma, da se bodo zleta udeležili le tisti, ki so dobro pripravljani, ki se bodo najboljše odrezali na občinskih nastopih in na okrajnem nastopu Partizana.

Med pomembnejšimi sklepi plenuma je tudi vključitev osmih društev Partizan s področja bivšega trboveljskega okraja v novomeško Okrajno zvezo. To so društva iz Brežic, Krškega, Ardic, Leskoveca, Dobove, Senovega, Sevnice in Boštjanja, tako da sedaj Okrajna zveza Partizan Novo mesto skupaj s prejšnjimi 17 društvimi vključuje 25 društev Partizan. Področje Okrajne zveze se je zelo razširilo, to pa je narekovalo ustanovitve občinskih zvez, ki bi povezovali društva na področju posameznih občin. Sprejet je bil sklep, da se čimprej ustanovi občinske zveze v Novem mestu, Črnomlju, Trebnjem, v Brežicah in Krškem, medtem ko bi društva v Žužemberku in Metliki ostali vezani naravnost na Okrajno zvezo, ker tam ni pogojev za ustanovitve občinske zveze. Občinske zveze naj bi vodila matična društva, vendar pa bi v odzbor teh društev vključili tudi predstavnike ostalih društev s področja občine.

Zelo pomemben sklep plenuma je, da Okrajna zveza sprejme ponudbo sekretariata zleta »Bratstva in edinstva«, da bi bil prihodnji zlet, ki bo odšel je vsako drugo leto, v Novem mestu. Sedaj je že dokončno odločeno, da bo zlet »Bratstva in edinstva« leta 1969 v Novem mestu, zato pa je treba takoj začeti s pripravami, kajti tu bo treba res krepko pljuvati v roke, ker je neresenih veliko problemov, med katerimi je brez dvoma eden najbolj perečih — zletni stadion. Zagotoviti bo treba močno moralno in posebno materialno pomoč, ker drugače ni upati na uspeh. Sisek se je s lanskim V. zletom res postavil, posebno glede organizacije, zato bo položaj Novomeške mesta toliko težji. Potruditi se bo treba, da bo VII. zlet v Novem mestu vsaj tako uspešen kot oni v Sisku, če se ne bo dalo še kaj izboljšati.

Eno pa je jasno: čeprav nas do zleta loči še podolgo leto, čeprav bo treba letos vse delo usmeriti za zvezni zlet v Beogradu, je vsekakor treba takoj pričeti s temeljnimi pripravami, z zbiranjem sredstev, z dograditvijo stadiona, ker čas hitro teče. Fr. Mikec

Zelo pomemben napredek je bil lani dosežen glede obnavljanja društvenih domov. Zelo marljivo so bili v Žužemberku, v Straži, Vavri vasi in v Kostanjevici, kjer so z lastnimi sredstvi in s prostovoljnimi delom ob finančni pomoči Okrajne in republiške zveze Partizana obnovili telovadnice in domove.

Zelo pomemben dogodek, ki bo prav gotovo imel ugodne posledice, je bil Kongres telesne kulture. Njegovi smernice so velikoma pomembne za razvoj vseh telesnokulturnih organizacij, jasno pa je, da bo treba takoj začeti izvrševati sklepe kongresa, ker bo drugače vse ostalo le na papirju.

NASI POMENKI

IVAN ANDOLJSEK:

Smotrno učenje naj zagotovi otrokov uspeh v šoli

Učenec mora imeti najnujnejše šolske potrebščine. Kako neki naj piše lepo, če ima staro pero? Nikakor ne more izdelati točno geometrijskih nalog brez ravnila, trikotnikov in šestila. Mlajši učenci morajo pisati z mehkejšim svinčnikom in ne s predebelim držalom, da se prehitro ne utrudijo.

Preden sede učenec za mizo, naj si umije roke, da ne zamaže zvezkov in knjig. Na mizi mora imeti samo tisto, kar potrebuje za učenje in izdelovanje nalog. Vsa odvisna navliaka privlačuje učenčeve pozornosti in ga raztresa. Pred začetkom učenja mora biti pripravljeno vse, kar bo učenec rabil. Iskanje med učenjem učenca le raztresa in ubija že morebitno ugotovitev za učenje.

Ob prebiranju teh vrstic bo morda kdo dejal: »Kaj bi dlakocepili? Tudi mi smo se učili, pa nihče ni mislil na te drobnarije.« Ako hočemo olajšati učenecem učenje in jim pomagati do uspeha, jim bomo po možnosti vse to oskrbeli, ker to zahteva higiena učenja.

Za uspešno učenje se mora učenec navaditi smotrno izkoriščati čas, da ima dovolj počitka in dovolj časa za učenje, domače delo in razvedrilo. Navada mu mora preiti v kri, da brez obotavljanja vse opravi v svojem času. Medtem ko učenec odmerja čas v šoli šolski zvonec, ga doma največkrat ne izrabijo smotrno. In prav v tem je velika ovira pri učenju. Na kmatih učenec dostikrat požira potrebni čas za učenje, spanje in razvedrilo najrazličnejše primerno in pretežno delo, učenci po mestih pa ga večkrat nekontrolirano trošijo s pretiranim športnim udejstvom in drugim izvenšolskimi dejavnostmi. Včasih starši premočno predarijo, ali je njihov otrok dovolj sposoben, da bo zmogel poleg učenja za šolo še pouk petja, klavirja, tujih jezikov, vendar mora ostati pri vsem tem učenec dovolj časa za učenje, razvedrilo, domača opravila in spanje.

Nekateri priporočajo takle časovni razpored za učenje nižjih razredov obvezne osemletne šole:

	1. in 2. r.		3. in 4. r.	
	ur	minut	ur	minut
Vstajanje, postiljanje, oblačenje	—	30	—	30
Zajtrk	—	30	—	30
Izdelov. domačih nalog, učenje	1	30	2	30
Razvedrilo in domača opravila	2	—	2	—
Obed	—	30	—	30
Gibanje na zraku in počitek	1	—	1	—
Pot v šolo	—	45	—	45
Pouk v šoli	3-4	—	4-5	—
Pot iz šole	—	45	—	45
Večerja	—	30	—	30
Gibanje na zraku	1	30	1	—
Spanje	—	11	—	10
Skupaj	24	—	24	—

Umljivo je, da je ta razpored le okvirjen in ne more veljati za vse učence. Iz nlega pa je vendarle razvidno, naj bi se pravilno vzgojen in povprečno nadarjen učenec nižjih razredov osnovne šole (I., II. raz.) učil v šoli in doma največ 6 ur, učenec višjih razredov (III., IV. raz.) 7 ur, ostali (V.—VIII. raz.) pa 8 ali kaj več. Če pristajemo k temu še vsakodnevna domača opravila, smo kaj hitro pri osem in deseturnem delovniku. Kje pa je potem čas za sprostitve in razvedrilo?

Za smotrno učenje je treba otroka že od prvega razreda navajati na približno stalen urnik dela. Po njem se učenci navajajo na smotrnejše izkoriščanje časa in zavestnejše učenje. Ko zna učenec brati, naj mu starši sestavijo urnik za učenje, razvedrilo, delo in počitek. Le-tega naj obesi otrok na vidno mesto. Kadar že pozna uro, ga navajajmo na občutek za čas. Ura ga bo namreč priganjala k zbranosti in k zavestnejšemu učenju. Ako otrok opravi delo v predvidenem času, ga primerno pohvalimo in mu dovolimo za nagrado igranje ipd. Uspeh in zadovoljstvo ob igri in razvedrilu vzbujata v otroku samozavest in začne tekmovaliti s sabo, da bi se hitreje naučil. Seveda moramo paziti, da tekma ne zavaja otroka v povtornost. Tako se bo učenec ob podpori staršev in ob večkratni kontroli navadil na urejeno učenje.

Urnik dela je potreben tako počasnejšem in lenuhom kot pridnim učencem. Prve priganja k delu, druge opozarja na razvedrilo in počitek. Danes veliko govorimo, da šola učenca preobremeni. Verjetno je v domnevi nekaj resnice, z zanesljivostjo pa bi to smeli trditvi za določeno območje le tedaj, če bi ugotovili pri povprečnih učencih, da kljub zbranemu in vztrajnemu učenju presedijo pri knjigah doma po več ur, kot smo dejali.

Kadar sestavljamo tak urnik, moramo upoštevati največjo in najmanjšo sposobnost za učenje čez dan, teden in mesec. Dokazano je, da je učenec najbolj sposoben za duševno delo med 9. in 11. uro dopoldne in med 3. in 5. uro popoldne. Prvo učno uro dopoldne je dijak manj sposoben kot 5. učno uro, ker utrujenost dotlej že popusti.

S tem je v zvezi tudi tako imenovana ugretoš za učenje. Kakor drugo delo tudi učenje namreč ne steče precej najbolje, ampak šele čez nekaj časa, ko se ugretoš. Zato naj začne učenec z lažjim delom (ponavljanje stare snovi) in preide ugret k izdelovanju računskih nalog ipd. Seve se vsak otrok ne ugreje za učenje v istem času, kot ni mogoče vsakega učenca v enakem času odtrgati od dela.

Med zbranim učenjem učenca seveda ne smemo prekinjati s kakim delom. Tako ga le raztresemo in navajamo na površnost. Tudi mu ne smemo dovoljevati, da bi neprestano prekinjal delo. Če se učenec ne more dalj časa osredotočiti, je ali razvajen ali živčen ali kako drugače bolan.

Po 45 minutah naj učenec, ki se je zbrano učil, deset minut počiva, da se sprosti. Predolgi odmori niso priporočljivi, ker preveč oddaljijo učenca od učenja.

Sola in starši naj upoštevajo tudi to, da sposobnost za učenje koleba tudi med tednom in vsem šolskim letom. Čeprav je učenec v ponedeljek spočit, je ta dan za učenje zavoljo premahne ugretoš slabši kot torek, torek slabši kot sredo in le-ta slabša kot četrtek. Zadržanje dni v tednu storilnost zavoljo utrujenosti, spet upada. To ugotovitev bi vsekakor bilo treba upoštevati pri razporejanju šolskih nalog in pri učenju doma.

Prvi teden po krajših počitnicah in prvi mesec po letnem odmoru se učenci uvajajo v delo. Ker od junija do septembra pozabijo skoraj polovico učne snovi, je prvi mesec primeren za ponavljanje. Najbolj je učenec sposoben za učenje do spomladi, nato storilnost upada in proti koncu leta najbolj pade. Mimogrede moramo starše opozoriti tudi na tiste razvade učencev, ko trdijo, da se določene dni nimajo kaj učiti, ker niso »naprej jemali«, razen tega pa imajo samo lahke predmete (risanje, telovadbo, peje ipd.). Res se zgodi, da zavoljo nepremagljivih ovir ni mogoče zmeraj tako sestaviti urnika, da bi ustrezal higijenskim in didaktičnim zahtevam. Zato pa naj učenci take dni ponavljajo in utrjujejo staro snov ter se pripravljajo za »črne dni«, kot jim pravijo. Iz omenjenih razlogov se včasih res pripeti, da je kak dan na urniku kopicica predmetov, ki terjajo domače vaje in učenje. Sem pa tja ne pride do takih dni pri predmetnem pouku le iz opravilnih razlogov, ampak tudi zavoljo tega, ker profesorji drug za drugega ne vedo, da so dalj domače vaje. Če se to večkrat ponovi, je prav, ako starši opozorijo šolo na napako, seveda pa morajo navajati učence, da se uče tudi tiste dni, ko se nimajo po njihovih izjavah kaj učiti.

upati, da bo vedno več tovarn in ustanov, ki bodo imele svoje kantine. Osnovno načelo naj bi bilo, da dopolnilna prehrana ne sme biti vir zaslužka. Je celo zakonita možnost, da delodajalec s svojim prispevkom omogoči izdajanje obroka pod režijsko ceno. (Koniec prihodnjic)

Jabolčna torta
40 do 50 dekz jabolka, 2 žlici sladkorja, šep cimeta, limonina lupinica, 2 dekz surovega masla ali margarine, 2 žlici drobtin.
Poliv: 1 žlica sladkorja, 3 žlice moka, 3 žlice mleka, pol pecilnega praška, 1 jajce.
Jabolka olupimo in jih narazemo v skledo, potresemo s sladkorjem, cimetom in sesekljano limonino lupinico.
Kozice ali tortni model namažemo z maslobo, ga potresemo s krušnimi drobtinami, nato stremo v model jabolka in jih polijemo s polivom.
Poliv: V lončku vmešamo rumenjaki, sladkor, moko, dodamo mleko in pecilni prašek, narhlo primesimo še sneg bežaka.
Torto postavimo v pečico ali pekač in pečemo počasno tri četrt ure. Še gorjo torto postavimo na mizo.

Gospodinjski servis v Brežicah
Občinski ljudski odbor Brežice je 27. decembra 1

NOVICE IZ KOLPSKE DOLINE

Prebivalci Poljanske doline predvsem gornjega dela niso imeli do konca lanskega leta električne napeljave. Lani so s podporo občinskega LO in lastnim prizadevanjem uspeli, da so napeljali električno luč v Čepelje, Vimoč, Kraje in še nekatere druge kraje te doline. To je za njih res lep napredek in zato so prihod letošnjega novega leta pričakali z veseljem. Imajo pa prebivalci te doline še precej težav zaradi naprav za preskrbo z vodo. Vodovod, ki je bil zgrajen, dela samo do Predgrada in je bil lani večkrat pokvarjen. Gornji del pa je še vedno brez vodovodne napeljave. Vse želje in upi so zaman, ker primanjkuje finančnih sredstev. Vsega tega pa se prebivalci te doline zavedajo. Želijo pa si, da bi se ta dela nadaljevala in sami so pripravljali po svojih močeh pomagati, saj je voda za njih posebno vprašanje in povsem pravilno je, da se jim pri tem pomaga.

lidske zakonodaje. Načrt predvideva v prihodnje, da bodo poskrbeli za zaposlitev posameznikov in storiili več za otroke padlih borcev.

Nedavni občni zbor organizacije Zveze vojaških invalidov v Vinici je pokazal, da je invalidska organizacija v tem kraju storiila mnogo za napredek svojega kraja ob pomoči občinskega odbora ZVVI. Razen skrbi za člana so posvečeno posebno skrb otrokom padlih borcev. Člani-vojniki invalidi in ostali člani so se aktivno udeleževali v družbenem upravljanju in javnem in političnem življenju. Sami so se seznanjali

z zakonom o invalidskem zavarovanju in zakonu o invalidih.

V Kolpski dolini med Brodom na Kolpi in Starim trgom ob Kolpi se je na stranski cesti v neposredni bližini vasi Vrh v večernih urah 28. decembra 1958 pripetila huda prometna nezgoda. Osební avtomobil Uprave za gozdarstvo OLO Ljubljana — sekcije za Kočevsko iz Kočevja, ki ga je vozil sofer Štimac, je zdrknil v globok prepad. Sofer in oba potnik sta dobili hude telesne poškodbe. Zaradi posledic je naslednji dan podlegel v bolnišnici gozdni tehnik Levstik Rudolf. V. D.

TO IN ONO iz Suhe krajine

V bivšem KLO Veliko Lipje smo imeli v preteklem letu je 2 mrljica. Umrla sta Marija Pečjak iz Gradenca, stara 67 let, in Jože Blatnik, posestnik iz Ključev, star 56 let. Oba sta umrla v novomeški bolnišnici in sta pokopana na domačem pokopališču v Vel. Lipju.

Pripominjam, da je v teh treh vaseh — Gradenc, Malo in Veliko Lipje in Ključev — 357 prebivalcev in smo imeli v letu 1957 in 1958 samo dva mrljica; torej živi tu zdaj v krepak rod.

V Malem in Velikem Lipju

so se starši tako spametovali, da so dali precej otrok študirati, saj jih študira iz teh dveh vasi kar osem — dijakov in dijakin — sedem v Novem m., eden je pa že na univerzi v Ljubljani. Le tako naprej, da bomo imeli tudi pri nas kaj inteligence, da ne bodo rekli, da smo v Suhi krajini tako zahtevni. Našim dijakom pa želimo obilo uspeha in napredka. Čudno pa je, da se vsi v Gradencu ne prebudi, saj je slišati, da niso tako neuki tisti, ki hodijo na žužemberško osemletko. Ali ne bi bilo dobro, da bi tudi iz te vasi prišli kakšni kmečki ali delavski otroci do boljšega kruha.

V Gradencu je v preteklih dveh letih bila na delu hudo delavska roka. Imeli smo 5 požarov, dvakrat pa je bil požar preprečen. Pogorelo je raznih gospodinjstev: enostanovnjaka hiša, trije kozolci, dva pada, ena kaša, en svinjak in en hlev. Krutemu požaru ni moči priti na sled, upamo pa, da bo tudi on prišel slej ko prej v roke pravici in prejel zasluženo nagrado za svoje početje. Saj so vaščani vsi preplašeni in nobeden ne more iti k počitku brez strahu, če ne bo ponoči pri njem zagorelo.

Iz Dobove nam pišejo

Osemletka v Dobovi nima prostorov za telovadbo učencev. Če telovadijo v učilnici, se kruši omet na stropih in pritičinskih sobah, kjer stanujejo učitelji, in vsa stavba se nevarno maje. Dvorišča nimajo. 5 metrov pred šolskim poslopjem je cesta z živahnim tovornim prometom, 2 metra za poslopjem se pričenja farovski vrt. Zdad, ko je izdan odlok o nacionalizaciji gradbenih zemljišč, bi bilo mogoče rešiti to vprašanje. Komisija za nacionalizacijo bi dodelila osemletki v uporabo zemljišče za šolo. Tako bi učenci vsaj v lepem vremenu imeli prostor za obvezno šolsko telovadbo.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Cetrtek, 22. januarja — Viktor. Sobota, 24. januarja — Rajko. Nedelja, 25. januarja — Trpimir. Ponedeljek, 26. januarja — Pavla. Torek, 27. januarja — Janez. Sreda, 28. januarja — Drago.

OBVESTILA

OBJAVA
ZDRAVSTVENI DOM NOVO MESTO obvešča prebivalstvo, da bosta od 19. januarja 1959 dalje delali vrak dan razen ponedeljka 2 SPOŠNI AMBULANTI od 14 do 16. ure. Novomeščani naj se po možnosti poslužujejo popoldanskih ambulant, ker so ambulante v dopoldanskih urah prepolnjene.

OPOZORILO

Na podlagi čl. 8. točke št. 5. hisnega reda opozarja Uprava stanov. skup. Novo mesto vse koristnike

KINO

ČRNOBELI: od 23. do 25. I. ameriški barvni film »Do pekla in nazaj« — Od 27. I. francoski film »Sveti tišine«. KOSTANJEVICA: 25. I. ameriški film »Beli jorgovan«. METLIKA: od 24. do 25. I. ameriški film »Mož iz Kolorada«. NOVO MESTO: »KRKA«. Od 23. do 26. I. ameriški film »Interpol«. Od 27. do 29. I. poljski film »Clovek s prošnjo«. DOM JLA NOVO MESTO: Od 23. do 25. I. ameriško-ruski film »Pot na Antarktiko«. Od 26. do 28. I. ameriški film »Upor obsevnice«. SEVNICA: Od 24. do 25. I. ameriški film »Steza sionov«. TREBNIJA: od 24. do 25. I. ameriški barvni film »Piknik«. Predstava v nedeljo ob 16. in 19. uri.

MAH OGLASILA

PRODAM rabljen bakren kotel za kuhanje pecila. Krevelj. Novo mesto, Partizanska c. 11. BMW MOTOR 250 ccm, v odličnem stanju ugodno prodaja Kovaleč — mljn Novo mesto.

PEŠ — DOBER CUVAJ, nemški ovčar z rodomnikom, napredni krovač — mljn Novo mesto. OBLICNE CRNE MLINSKE KAMNE komplet, 3 osevine za kamne na krogličnih ležajih, komplet osovino za cirkular, rabljene krovače, elektromotor 1.1 Hp. Trofazni 1400 obr./min, razne ležaje in jermence ugodno prodaja Kovaleč — mljn Novo mesto.

VINOGRAD, SADNI VRT, STAVBA ZIDANA, suha, ognjvarna, s stanovanjem in kletjo, lež razgled na Novo mesto, sončna lega, 1000 metrov do okoliščina na avto cesti, zelo primerno za tovaranje. Ugodno prodaja Kovaleč, Nad mlini 5. Novo mesto.

OBITNO PODJETJE »TAPETNIK« Novo mesto C. talcev 1. Izbemo samostojnega knjigovodja s triletno prakso. Nastop takoj.

SAMOSTOJNI FINANČNI REFERENT (književnik) z večletno prakso želi sprejeti službo; samostojni prodajalca v Novem mestu. Naslov v upravi lista.

V SREDO, dne 7. I. 1959 se je začetek v osnovno šolo na Štekljevo pes, verjetno ovčar, črna glava barve. Vprašati pri upravitelju šole.

TAKOJ SPREJMEM gospodinjstvo pomočnico, ki ima veselje do kuhe in otrok k 5-članski družini. Plača od 4 do 5 tisoč dinarjev. Naslov v upravi lista. (128-58)

RABLJENO OTROŠKO POSTELJICO z 2 predaloma, dobra ohranjenost, ugodno prodajam v Novem mestu. Naslov v upravi lista.

PROTITUBERKULOZNI DISPANZER zdravstvenega doma Novo mesto iz tehniških razlogov ne bo delal v sredo 21. in v sredo 28. januarja 1959.

TRGOVSKO PODJETJE »Uslužnost« Novo mesto sprejme takoj ali po dogovoru pisarniško moč za administracijo in pomožna knjigovodska dela. Znatj mora strojeopisje. Pisмено ali ustno pogodbo sporočite na gornji naslov do 21. I. 1959.

PRALNICA IN ČISTILNICA v Novem mestu redno obratuje. Uprava.

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 10. do 17. januarja je bilo rojenih 35 dečkov in 12 dečic. Poročili so se: Janez Košič, sin kmeta iz Vel. Brusnice, in Julijana Srebrnjak, hči kmeta iz Potovrha. Rudolf Zupcevic, soboslikar, in Marija Vidovič, servierka, oba iz Novega mesta. Ivan Srebrnjak, sin kmeta iz Potovrha, in Marija Košič, hči kmeta iz Vel. Brusnice. Jože Hočevar, sin kmeta, in Tereziya Pangeršič, bolničarka, oba iz Režerče vasi.

Umrlj so: Kristina Nahtigal, žena upokojenca z Vel. Cirknika, stara 54 let. Jožeta Slapšek, invalidka, sin kmeta iz Vel. Brusnice, stara 32 let. Marija Radi, žena upokojenca iz Zabiye vasi, stara 69 let.

GOTNA VAS

Umrlj je: Frančišek Sket, kmet iz Podgrada, star 31 let.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Albinca Petrini iz Sentruperia — dečka, Ana Turk iz Podturja — dečka, Marija Lohberak z Bučice — dečka, Rija Barčar iz Novega mesta — dekelico, Pepca Godina iz Dol. Stare vasi — dečka, Marija Zagorc iz Dol. Prekoje — dekelico, Vida Obrč iz Girmovlja — dečka, Justina Selis iz Ločnice — dekelico, Justina miro iz Novega mesta — dekelico, Tereziya Lekše iz Grobelj — dekelico, Marija Bajuk iz Smolenje vasi — dečka, Julijana Sever iz Struge — dekelico, Zinka Novak iz Trebnjega — dekelico, Marija Vegrin iz Ješenika — dekelico, Anajenko iz Sentjanja — dekelico, Jožefa Zupančič iz Strelca — dekelico, Ana Zuzelj iz Otovca — dekelico, Vida Resnik iz Kanžarice — dekelico, Ana Jankovič iz Jankovičev — dekelico, Marija Praznik iz Semplovec — dečka, Anica Stimpfelj iz Zalovčev — dečka, Berta Brajdič iz Prečne — dekelico, Marija Bučar iz Dol. Sušice — dečka, Marija Virant iz Pjavič — dekelico, Ana Sošter z Muhaberja — dekelico.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Marija Klokočar iz Prigorja — dečka, Jožeta Godier iz Malaga Obreza — dekelico, Marija Vučanik iz Mihalovca — dečka, Karolina Zorko z Gore — dečka, Marija Meke iz Selc — dečka, Karinka Zorko z Gore — dečka, Marija Meke iz Selc — dečka, Frančiška Pangeršič iz Globodice — dečka, Marija Tomšič — dekelico, Zofija Benčević iz Velike Doline — dečka, Marija Šinko iz Dubrave — dekelico, Anica Zajnar — dekelico.

RAZPIS

Komisija za sprejem in odgovodovanje delovnega razmerja pri podjetju Tovarni in avtobusni promet Gorjanci Novo mesto, sedež Straza, razpisuje prosto delovno mesto administratorja podjetja z znanjem strojeopisja, stenografije in splošnega pisarniškega poslovanja.

Plača po tarifnem pravilniku, nastop službe takoj.

PRETEKLI TEDEN

iz Sevnice — dečka, Marija Krulinič iz Ključev — dečka, Fani Planterič iz Podgorja — dekelico, Mihaela Lopatič iz Krške vasi — dečka.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Hilda Ujančič, delavka iz Mokronoga, je padla z lestve in si poškodovala glavo in desno ključnico. Jože Korelec, delavec iz lidske upokojenca iz Polje, stara 32 let. Marija Radi, žena upokojenca iz Zabiye vasi, stara 69 let.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v brežiški bolnišnici: Carl Prešiček, delavec iz Cundrova, je padel na stopnicah in si zlomil desno nogo. Ivan Trkavec, delavec iz Poizle, je padel iz kolese in si zlomil desno nogo. Ana Videman iz Kozalja Lukšič, žetkarička iz Vapče vasi, je padla in si poškodovala levo roko. Miha Ozimek, posestnik iz Sela — Semberka, je padel z voza in si poškodoval desni komolec. Pri avtomobilski nesreči na cesti iz Catež, pri kateri je padel prikolnik, ki ga je vozila Miha Škobe, ekonomist iz Zagreba.

RAZPIS

Sprejemno za stalno perico ali čistilko. — Nastop službe takoj ali po dogovoru. Plača po tarifnem pravilniku. Hrana je v podjetju, po režijski ceni. Prednost imajo starejše osebe, ki dobro perejo in čistijo.

HOTEL KANDIJA

Novo mesto

»Ata, mi boš kupil avto, če se bom pridno učil?«

Ob prvem večeru šole za starše v Novem mestu

- Moj sin je in piše z levico, ostalo dela z desnico.
- Moj otrok se včasih ponoči v sanjah joka.
- Moj fant pri kosilu ne je, po kosilu pa pravi, da je lačen.
- Moja punčka doma zna, v šoli pa ne. Verjetno se boji.
- Moj sin je flegmatičen. Vseeno mu je, če dobi v šoli zadostno, dobro ali odlično.

Kaj je treba ukreniti v teh primerih? V petek, 16. januarja, je bil v prostorih novomeške osemletke prvič pouk šole za starše, ki daje odgovora na vsa ta vprašanja. Izmed 100 prijavljenih »šolarjev« jih je prišlo prvi dan k pouku 164 — med njimi dvajset moških. Nekateri iz okoliških vasi zaradi slabega vremena niso mogli priti. Slušatelji so razdeljeni v tri razrede — v vseh treh bodo ista predavanja. Pouk je enkrat na teden; vsakokrat je združen z diskusijo. Šola je pod okriljem Okrajne zveze prijateljev mladine, vodi pa jo profesor Tone Trdan. Predavajo pedagogi, zdravniki in pravnik: profesor Tone Trdan, ing. Ivo Zobec, prof. Ivan Andoljšek, dr. Božo Oblak, dr. Ljubo Kretič in sodnica Anica Rešč.

Naslovi predavanj: duševni razvoj otroka, spolna vzgoja, kako naj se otrok doma uči, higiena doma, higiena matere, najpogostnejše otrokove napake v njegovem razvoju in druge. Prva tri predavanja — vsako v enem razredu — so že bila.

To je prvi poskus sistematizacije šole za starše v Novem mestu. Podobne šole so že v Ljubljani, Zagrebu, Mariboru in drugod. Izkušnje, ki so jih dobili predavatelji teh mest, koristno uporabljajo naši. Razredni sistem šolanja je prikladnejši od predavanj v obliki Ljudske univerze, ker se tako lahko bolje razvije pogovor.

Vodstvo šole je z obiskom zadovoljno in želi, da bi ostalo število slušateljev isto in da vedno pridejo v iste razrede, ker bodo v nasprotnem primeru poslušali eha predavanja dvakrat, druga pa nobenkrat.

V prihodnje bo pouk ob četrkih, ker zdravniki nimajo ob petkih časa za predavanja.

Senovške vesti

Na občnih zborih osnovnih organizacij Ljudske mladine so razpravljali največ o množičnih mladinskih delovnih akcijah v obliki — ugotoviti in omasovljenju mladinskih organizacij in o nadaljevanju gradnje avto ceste.

Komisija za družbeno upravljanje je pred kratkim razpravljala o volitvah v potrošniško sveto. Zedinili so se, da bosta v občini dva takša sveta — v Senovem in Brestanici. Potrošniška sveta bosta razpravljala o problemih trgovin, mesnic in gostinskih podjetjih.

10. januarja je bil na Senovem občni zbor osnovne vaške organizacije ZB, na katerem so sklenili, da bodo zgradili Dom borcev. Razpravljali so tudi o zbiranju zgodovinskega materiala in o skrbi za 22 otrok padlih borcev in žrtve fašistične terorja, ki jim je potrebna še nadaljnja oskrba, dokler si ne bodo mogli sami služiti kruha.

Na občnem zboru občinskega sindikalnega sveta Senovo, ki

Neprostopljiva kopel

Franz Mali z Otočca je veslal v ponedeljek, 19. januarja, preko Krčke proti Grabnu. Veslal je stoje. Pri tem mu je v potlednem čolnu spodrsnilo in je padel v vodo. Ljudje, ki so stali pred Kosovo gostilno, so to opazili. Takoj so naredili splav in rešili ponesrečenca. Prvo pomoč so mu nudili v novomeški ambulanti, nato pa ga prepeljali v bolnišnico.

je bil 11. januarja, so največ razpravljali o vlaganju družbenih sredstev v izgradnjo objektov družbenega standarda. In sicer: o gradnji zdravstvene postaje v Senovem, o gradnji stanovanj in postavitvi stavbe v Koprivnici, v kateri bi bil zdravstveni dom, pošta, dvorana za sestanke, bife in dva stanovanja. Pri tem delu bi veljala ko pomagala mladina s prostovoljnimi delom. Stanovanja bosta gradili podjetji Rudnik in Elektrarna. V novem 12-stanovanjskem bloku, ki ga bodo začeli graditi letos, bodo tudi lokali za krojače in čevljarje.

S-41,5 je moje prevozno sredstvo — čevlji, številke pa se tudi ujemajo s številko čevljev. 6. januarja so me noge zanesle v SENOVO, kamor sem prišel ravno prav, da sem v ambulanti, ki je v zgradbi občinskega ljudskega odbora, poslušal dohtarja, ki je v veži »pegal« kmete, da navajajo k njemu kot korave v štalos in da se tako ne da delati. — Nagrado za najlepše opremljeno izložbo bi dal vsekakor Trgovskemu podjetju »Preskrba«, ki že več mesecev nima v izložbah drugega kot prah, listke s cenami, konček traviče, dva žebija in 2 stojala, na katerih je včasih bilo blago. Akcijo razširjanja Dolenskega lista so najbolje razumeli na senovski osemletki, kjer so delili naš list samo najboljšim učencem, ki pa so ga dali doma svojim mladim bratcem in sestricam, da so lahko delali v otroškem vrtcu iz njega kape. No, če ni osebina lista za v glave, je pa papir dober vsaj za na glavo!

S — 41,5 POTUJE PO DESNEM IN LEVEM BREGU SAVE

„Za Savo je lušno...“

meščanih nekaj okolja, pa so jim zabrusili, da naj vsak kraj zase skrbi! Ker je bila pisarica Kmetijske zadruge Brestanica razsvetljena, sem zavil tudi k njim, pa ni bilo notri nskogar razen dveh suhih tepk, od katerih sem eno (naj mi oprostijo) pojedel.

Člani stanovanjske zadruge na VIDMU se želijo na trboveljski Investicijski biro, češ da jim že pol leta dela načrte za dve mrljiški veži in če bo šlo tako naprej, se dolgo ne bo smel nobeden umreti.

Ko sem v kinu v KRŠKEM iskal upravnika, sem zlezal po nesreči v prvo nadstropje med neke stare mize, delno polomljene stole in kup otrok. Dve ženski sta mi razložili, da je to otroški vrtec, ki že

šest let ni dobil nobenega denarja za opremo. Povedali sta tudi, da gradijo nov vrtec, ki bo potov šele poleti, če bo. V obrtnem podjetju »Meso« sem snel z zida lepak, ki je vabil na IV. mednarodni vinski sejem, ki je bil lani v Ljubljani, in ga položil pred blaginjenčarko; ta se mi je za opravljenico uslugo lepo zahvalila. »Zeleninac« v Krškem prodaja tudi pse — pa ne zelene.

V BREŽICAH so dejali, da mladina v Dobovi dobro praznuje cerkvene in državne praznike, prve bolj kot zadnje, in da jih na sestankih ne dobijo, če ne obljubiš, da bo igrala tudi muzika.

Za danes dovolj.

Pozdrav vaš

S-41,5

MED IGRALCI Z BELO ŽOGICO

CETIRTO, PETO IN ŠESTO MESTO ZA ELANOVE PIONIRKE NA DRŽAVNEM PLENSTVU V LJUBLJANI — NA NOVOLETNEM TURNIRU NAJBOJŠA TURK IN MIKČEVA — BODO IGRALCI NAMIZNEGA TENISA OSTALI BREZ PROSTOROV?

Medtem ko je v drugih športnih panogah nastopil pripor, ki ga je tu ali tam skušajo z rednimi treningi napraviti »aktivnega«, je v namiznem tenisu položaj popolnoma drugačen. Tam so sredi sezone, ki je letos še posebno bogata. Tekmovanja se vrstijo druga za drugim, žal pa so naši klubi (med temi je tudi NTK Elan) večkrat prisiljeni, da zaradi finančne stiske odpovedo udeležbo.

Novomeški namiznoteniški klub Elan, ki sodi še med zelo mlade športne kolektive, se je v prejšnjem mesecu udeležil dveh tekmovalnih in požel lepe uspehe. O prvenstvu Slovenije, na katerem so Elanove pionirke zasedle prva tri mesta, smo že poročali tako da nam preostane še državno prvenstvo, ki je bilo v Ljubljani, tega pa so se udeležili pionirji in pionirke ter mladinci Turk. Pionirji in Turk, ki je prvi nastopil v takoj močni konkurenci, niso dosegli

namiznega tenisa v Novem mestu. Drugo mesto je z edinim porazom — s Turkovo — zasedel Plavec, tretji za je bil Medič, ki se je spet začel resneje baviti z namiznim tenisom. Sedeli so Zurec, nato Uhl in Jakše.

Na ženskem turnirju je prav tako kot Turk pri moških zelo prepričljivo zmagala pionirka Irena Mikec, ki je vse tri nasprotnice premagala z 2:0. Tudi na drugo in tretje mesto sta se uvrstili pionirki — Turkova in Uničova, četrti mesto pa je zasedla Ostankova, ki pa zadnje čase bolj redko trenira.

Za zaključek naj še omenimo, da se bodo pionirji in pionirke v nedeljo, 25. januarja, udeležili letošnjega odprtega pionirskega prvenstva Zagreba, ki bo nekakšno neuradno državno prvenstvo. Nastopili bodo v pol (1), Avse 2 in pol, Kitak 3 in pol (1), Avse 2 (1) (1) itd. F. M.

Namesto volka — divja svinja

Pri lovskega pogonu na volkove je novomeški lovec Slavko Bele 19. januarja ustrelil približno 100 kilogramov težko svinjo. Na ta dan so lovile tudi ostale lovske družine vsaka v svojem revirju, vendar o uspehu njihovih pogonov še nimamo poročil.

V DOBOVI — NOV POTROŠNISKI SVET

Na zboru volivcev 13. januarja so Dobovčani izvolili nov 11 članski potrošniški svet. V svetu so zastopani predstavniki vseh gospodarskih organizacij Dobove, utanov ter tudi zaelci Dobove, ustanov ter tudi skrbniki, da je v novem potrošniškem svetu kar največ go-

Vse na novo, najprej pa nova tla! — tako so sklenili v novomeškem klubu radiotehnike in krepko zgrabili za krampe in lopate. Mladi, poživljeni fantje so se lotili del pod vodstvom tov. Rostana in ne bodo odjnjali, posebno še ne, ker jim je sklenili pomagati tudi okrajni odbor Ljudske tehnike. Kaj več o njihovem delu potem, ki si bodo položili nova tla v delavnici in začeli redno delati!

IVO PIRKOVIC:

TISOČLETJA V ZRCALU KRKE

Od bajke do zgodovine

Za rimsko cesto skozi Acervo, po naše »Pri gomilah« (gre za velike gornje pri Stični), in Praetorium Latobijcev (Trebne) dolgo niso natančno vedeli, kod je šla. Neki zgodovinarji, med njimi tudi Avgust Dimitz, so menili celo, da je izpod Hmeljnika krenila čez Krko in Gorjance na Karlovec in Sisek. Sele sloviti Mommsen je nesporno dognal, da se je držala ves čas leve strani Krke. Profesor Simon Rutar in dvorni knjižničar dr. Anton pl. Premerstein sta jo pozneje zares sledila mimo Otočca, po mačkovski gmajni, pod Belo cerkvijo, skozi močvirne krakovske gozdove na Nevidunum (Drnovno) na Krškem polju; pri Čatežu je šla čez Krko, kjer je varoval prehod rimski bog voda Neptun, vodila mimo trdnjave Romule po Mokričani in dalje proti predgodovinski Segesti, ki so jo Rimljani prekrstili v Siscio.

Graditelji nove avtomobilske ceste so šli nevede skoraj natančno po sledi stare rimske. Ze staroveške inženirje je vodila torej enaka misel kot njihove naslednike pri enakem delu dva tisoč let pozneje. Zato se je zgodilo, da so brigade s svojimi krampi in buldozeri povsod odkrivale ostanke rimske imperialne ceste in sledove staroveškega človeka, ki je živel ob njej. Zavaljo tega je oživelo tudi zanimanje za davno preteklost, še polno mraka in neresenih ugank.

NEREŠENE UGANKE STAREGA VEKA

Pod Belo cerkvijo so zadeli graditelji ceste na rimsko pristanišče na Krki iz drugega stoletja našega štetja. Tudi to je bila nova uganka. Ze stoletja pred Rimljani je morala voditi natančno na istem mestu čez Krko pot od predgodovinskih naselij na Vinjem vrhu in pri Šmarjeti k ilirsko-keltskim železarjem in kovarjem pod Gorjanci. Kar pa je prišlo pod Belo cerkvijo na dan, gotovo ni bil več samo brod niti opornik mostu, ampak nedvomno pravo pristanišče. Uganka je sedaj v tem, zakaj so bili Rimljani dolgo zadovoljni samo s cesto skozi krakovske gozdove, sredi drugega stoletja pa

začeli nenadoma uporabljati od Bele cerkve naprej še vodno pot po Krki, ki teče vzporedno s cesto.

Dolenjska v starem veku je polna še drugih skrivnosti. V današnjih Grobljah na prostranem šentjernejskem polju je nekako sredi drugega stoletja zraslo rimsko mesto, ki je starinoslovce od Simona Rutarja in Alfonza Müllnerja presenečalo s svojim bogastvom. Doslej je znanih vsaj dvoje njegovih razkošnih kopaljš, zgrajenih tudi s pohorskim marmorom in mozaiki. O mestu se nimamo prave slike, ker leže njegovi ostanki in temelji povelnj se v zemlji, kolikor jih ni prišlo na dan po golem naključju ali ob kopanju rimskega kamnja in opeke za novo zidanje. Uganka je v tem, da se pojavi mestočne pozneje od drugih rimskih naselij, najbrž v isti dobi kot pristanišče pod Belo cerkvijo, toda daleč od velikega cestnega prometa, ki edini oživlja mesto.

Tretja uganka: Kje je ležalo v dolini Krke rimsko mesto Crucium, ki ga omenja ob cesti Emona—Siscia tako imenovana Tabula Peutingeriana? Arheologi ga že dolgo zamaščejo od Hmeljnika pa vse do Skocjana in Dobrave ob Krki. Neznani rimski potopisec pravi, da leži natančno sredi poti med Praetoriumom Latobijcev (Trebnejem) in Nevidunumom (Drnovim) na Krškem polju, 16 rimskih milj od prvega in prav toliko od drugega kraja. Dvorni knjižničar Premerstein in prof. Rutar sta matematično natančno ugotovila to sredino pri Jelšah blizu Otočca. Toda čudno, tam ni najti nobenih sledov kakšnega antičnega naselja.

Ugibali so, da je bil Crucium morda samo poštna postaja, na kateri so se popotniki odpočivali in poštni sli menjavali trudne konje. To pa ne bo držalo. S propadom Rimljanov so njihove samoljne poštnje postaje, kot je bila najbrž tudi Acervo pri Stični, zares brez sledov izginile. Crucium pa omenja z močno predrugačenim imenom Crupli celo še v začetku osmega stoletja Kozmografija, ki jo

je sestavil Neznamc iz Ravene (Ravennatis Anonymi Cosmographia). Zato smemo upravičeno trditi, da je bil Crucium več kot samo poštna postaja, da je bil pomembno večje naselje, ki je preživelo pet stoletij uničujočih navalov divjih Markomanov, Atilovih Hunov in drugih barbarov, za katerimi se umirj naša dežela šele v drugi polovici šestega stoletja.

Kustos Alfonz Müllner se je prvi drznil iskati Crucium v razvalinah bogatega rimskega mesta v Grobljah na šentjernejskem polju. Simon Rutar mu je zelo prepričevalno oporekal: Crucium je vendar rimsko itinerarsko naselje, ležati je moralo potemtakem ob cesti Emona—Siscia; zanjo pa že od Mommsena vemo, da je tekla po levi strani Krke, medtem ko leže Groblje šest kilometrov južneje na drugi strani reke. Skrivnost rimskega Cruciuma je tako ostala zavita v neprodorno sivo meglo starega veka.

Četrta uganka: Od Schönlebnovih in Valvasorjevih časov ni nihče dvomil, da je bilo v rimskih časih glavno mesto keltskega plemena Latobijcev na Dolenjskem, Nevidunum imenovano, na tleh današnjega Drnovnega na Krškem polju. Tam že stoletja prihajajo na dan bogati arheološki zakladi, obzidane in poslikane grobnice bogatih Rimljanov, denarji, lišp, orodje in izdelki umetne obrti. Ze Linhart pa je osupnilo, da od Ljubljane do Drnovnega ni po sledi stare rimske imperialne ceste 64 rimskih milj, kot bi jih moralo biti po podatkih rimske Tabule Peutingeriane od Emona do Nevidunuma. S 64 rimskimi miljami je prišel Linhart daleč čez Drnovno, k Čateškimi toplicam. Tam je nad Velikimi Malencami zares našel pravokotniške obrise stare trdnjave in menil, da je morala biti tukaj rimska občina keltskih Latobijcev, z rimskim uradnim imenom Municipium Flavium Latobiorum Nevidunum, in ne pri Drnovnem. Zgodilo se je nekaj podobnega, kot pozneje z Grobljami in Cruciumom: Tam, kjer bi moralo biti po rimskih cestnih merah neko

staroveško mesto, ga ni bilo najti, več milij proč pa so že dolgo odkrivali pomembne razvaline neznanega antičnega naselja.

Zgodovinar Kenner je gordijski voz zel uganke presekali, namesto da bi ga razvozal: na Drnovnem naj bi bilo po njegovem mišljenju samo civilno mesto Nevidunum, pri Velikih Malencah pa politično in vojaško mesto enakega imena.

Zgodovinarji in starinoslovci so Kennerjevo močno prisiljeno misel sprejeli. Toda zares je težko verjeti, da bi dal kdaj človek dvema, le nekaj milij oddaljenima mestoma enako ime. Znano pa je tudi, da so trdnjavo pri Velikih Malencah zgradili Rimljani na starih ilirskih tleh šele v nemirnem poznem srednjem veku, menda v drugi polovici tretjega stoletja, če ne pozneje, medtem ko je rimska občina Latobijcev že dve stoletji cvetela. Skratka, v podobi naše Dolenjske v rimskih časih se je napokilo mnogo čudnih nesoglasij in neresenih vprašanj. Dvomi in protislovja pa so v vsaki znanosti spodbuda za nov korak k resnici.

KATASTROFA RIMSKE CESTE

Slutil sem, da tliči za vsemi naštetimi težavami z Nevidunumom, Cruciumom, Drnovim, Grobljami in odkritim rečnim pristaniščem pod Belo cerkvijo ena sama neznanica, ena sama, še nepojasnjena skrivnost. Toda kakšna?

Presenetljivo misel mi je dala drobna novica v naših časnikih v jeseni leta 1957:

Zavaljo deževja so takrat postale ceste skozi močvirno Krakovo, koder je tekla nekoč tudi rimska cesta, neprehodne; ves cestni promet so morali preložiti z leve strani Krke na desno, skozi Šentjernejo in mimo Groblj na Kostanjevico. — Toda mar niso bile deževne dobe vedno, tudi v starem veku? V Krakovem leže globoko v zemlji cela hrastova debla, ki so se v davni pogreznili v nenadoma zamočvirjeno zemljo in v tisoč — in stotisočletjih na pol pogorenela. Mar ni zajela podobna prirodna katastrofa v stoletjih starega veka kdaj tudi rimsko cesto Emona—Siscia? Naravnost čudno bi bilo, če je ne bi.

NAJMANJŠA NA SVETU

Je prav gotovo tale drobna violina, ki jo je izdelal neki Francoz; dolga je le 32 milimetrov. Njen konstruktor pravi, da bi lahko na instrument igral, če bi le našel violinista odgovarjajoče rasti...

Vaše nagrade prihajajo...

Objavljamo prvi spisek daril našega letošnjega noveletnega nagradnega žrebanja, v katerem bodo sodelovali vsi stari in novi naročniki DOLENJSKEGA LISTA, ki bodo do 15. februarja 1959 poravnali polletno naročnino za naš tednik.

Znana tekstilna tovarna NOVOTEKS NOVO MESTO je prispevala za žrebanje svoje priznane kvaliteto

blago za moško obleko, medtem ko bo podaril RUDNIK RJAVEGA PREMOGA SE-NOVO

2 toni premoga — kock. Zdravilišče ČATEŠKE TOPLICE pri Brežicah bo nagradilo enega izmed naših naročnikov z

10-dnevnim pensionom, Belokranjska trikotažna industrija BETI v Metliki pa bo prispevala

garnituro ženskega perila. KOPITARNA V SEVNICI sodeluje v letošnjem nagradnem žrebanju z

10 pari EXPRES napenjačev, KMETIJSKO GOSPODARSTVO Kostanjevica na Krki pa je pripravilo

50 drevesnih sadik in 50 trsnih cepiljenk.

Zdravilišče ŠMARJEŠKE TOPLICE s svojo čudovito okolico in zdravilno vodo bo tudi letos nagradilo enega izmed naročnikov Dolenjskega lista z brezplačnim

10-dnevnim pensionom.

Ostale nagrade bomo objavili prihodnji teden. Se vedno imate čas, da si naročite priljubljeni pokrajinski tednik novomeškega okraja, ki vas vsak četrtek seznanja z najnovejšimi dogodki, napredkom in uspehi vaše občine in ožjega domačega okolišja! Ne pozabite: prva nagrada letošnjega velikega žrebanja je

TELEVIZIJSKI SPREJEMNIK

ki ga bo uprava našega lista podarila enemu izmed naročnikov, ki bo do 15. februarja poravnal polletno naročnino!

POGOVOR S TOVARIŠICO SREČO

nikar ne norčujejo iz mene.

... in:

— Kar sem pri plači prikrajšana, mi doda Dolenjski list...

— Ste kaj pričakovali nagrado?

— Ne. Smejali smo se, ker je horoskop povedal, da bo začetek tedna dober, konec pa je

odvisen od mene... in dobila sem nagrado.

Za konec je še dodala:

— Upam, da bom prihodnje novoletno križanko reševala ob televizijskem sprejemniku.

S tem je namignila na naše skorajšnje nagradno žrebanje.

No, homo videli!

OKROGLE

— A tako! Nista me še videla? Mislim pa, da me bosta kmalu spoznala!

SOFERSKA

Šofer se ločuje od svoje žene pa ga vpraša sodnik: »Kako dolgo pa že pravzaprav živite v zakoncu s svojo ženo?«
»Hm, kakih 36.000 kilometrov,« odgovori šofer.

SKOTSKA

McKormik ponoči vstane in se začne sprehajati po sobi. Pa ga vpraša žena: »Ja, kaj nisi vzel prašek za spanje?«
»Seveda sem ga, in ravno to mi preganja spanec. Venomer mislim, zakaj tako malo praška toliko stane.«

IZUMRLI VELIKANI

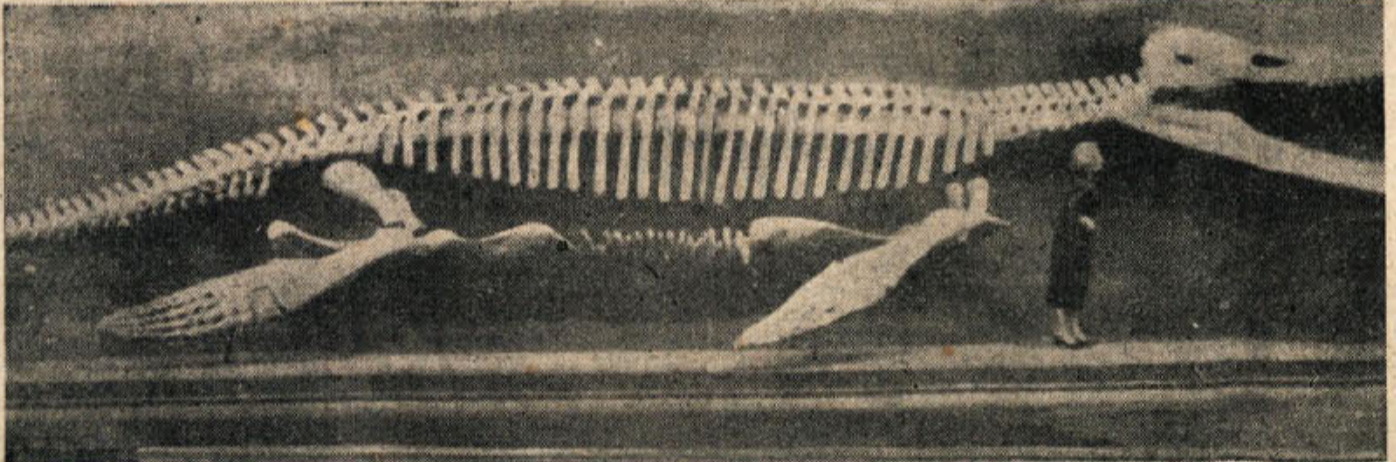
Vedno znova naletijo znanstveniki v različnih delih sveta na ostanke nekdanjih živali-velikanov. V vzhodni Afriki je neka angleška ekspedicijska odprava odkrila okostja živali, ki so živele v tistih krajih pred približno 400.000 leti. Na sliki vidite okostje velikana-mesojedca, ki je živel pred sto tisoč leti; dolg je bil približno 25 metrov. Žena srednje velikosti sega velikanu komaj do vratu

Marija Poreber, uslužbenka Uprave za dohodke pri ObLO Novo mesto, je dobila že dve nagradi Dolenjskega lista — prvot 15.000 dinarjev pri nagradnem žrebanju velike ankete, drugič 3000 dinarjev za pravilno rešeno letošnjo novoletno križanko.

Marija pravi na to:
— Če bi imela v ljubezni toliko sreče kot pri Dolenjskem listu, potem bi bilo vse v redu.
— Kdaj ste reševali križanko?
— Na starega leta večer sem

do polnoči delala, potem sem pa vzela v roke Dolenjski list in začela reševati križanko. Veste, kar nora sem nanje! Vedno jih rešujem. Ob polnoči, ko so se vsi zabavali, sem jo ob radijski glasbi reševala. Na vaši upravi sem jo oddala pa šele zadnji trenutek.

O nagradah pa je dejala tole:
— Obakrat sem bila tako presenečena, da nisem mogla verjeti, da je res. Ko so mi povedali, da sem dobila nagrado, sem jim rekla, naj se

OTOK in STRUGA

Bili sta mladi, lehkotivni, in kar jima je v glavah vzkipevalo, se je moralo takoj izvršiti. Urno sta se napravili, na mizi pa pustili list, v katerem je bilo povedano, da sta se šli izprehajati. Potem sta tiho potopila šilini po stopnicah, čez vrt po skrivni stezi in čez most na eno stran v smrekov gozd. Tam pa sta sedli na mah in se otroško radovali, da se jima je tako lepo posrečilo skrivnostni ta izlet.

Po slabih poti sta odšli proti Strugi. Ponočno deževanje je bilo napravilo mnogo blata. Ako sta hoteli priti s suho nogo čalje, sta morali laziti po gošči. Umazali sta si dolgo obleko in tu in tam je ostalo tudi kaj na trnju. Ali vedno sta se smejala in ni eni ni prišlo na misel, da bi se vrnila.

— To bo mama gledala, ko naju ne bo nikjer! — je izpregovorila Serafina.

— To naju bodo iskali! Vsi strežaji bodo morali prelaziti gozdove! — se je smejala Lucija.

— Morda bodo mislili, da sva padli v vodo! —

— To bo lep dan danes! —

— Ze davno sem hotela videti to Strugo! — In ta baron, ali si videla, kako je bil umazan? —

— Bogve kako gnezdo ima v tej svoji Strugi! —

— No, pa saj bova videli kmalu! — Pot se je zavila v hrastov gozd. Okrog poti so rastle visoki, stari hrasti, obrastli s tistim dolgim, nitkastim mahovjem. Zolne so tolke po njih in kobilarji se oglašali po vejah. Dekletoma pa se je tu silno krasno zdelo, in prišli sta takoj do sklepa, da so taki izprehodi mnogo lepši, kakor pa tista hoja okrog pod sitnim nadzorstvom.

Ko sta stopili iz gozda na ravan, je ležala Struga pred njima. Struga s svojo podrtijo! Melanholičen vtisek, ali tudi romantičen!

— Poglej, kako romantično! — je vzkliknila kontesa Lucija, ki se je bila napila iz romanov navdušenja za romantiko.

— In cerkve imajo tudi! — je pristavila Serafina. — V to morava tudi! No, pa saj pregledava vse, ker tako ni nobenega doma! —

— Kakšen kruljav strežaj morda! — je dejala še Lucija.

— Ali to bo naju še vesel, ker tako vse leto ne vidi človeškega obraza! —

Nikogar ni bilo opaziti v zapuščenem poslopju. Na širokem dvorišču je stalo nekaj voz. Srčno sta šli skozi široka vrata. Tam pri hlevu je ležal na verigi priklenjen pes. Ali bil je tako star, da še vstal ni, ko sta se mu prikazali gospodini.

Nekoliko piščet je greblo po dvorišču.

potem pa se je kokodakaje razpršilo na vse strani.

Cloveka ni bilo videti nikjer! Po strehah so kričali vrabci, kakor bi oni sami bili vznemirjeni po nenavaden obisku. Končno se je nekje na koridoru prikazal mlad hlapec ter pomolil razmršeno svojo glavo čez zid, raztegnil široka usta in — zopet izginil.

— Vidiš, da ni nikogar doma! — je izpregovorila kontesa Serafina veselo.

Kontesa Lucija pa je pristavila: — Sedaj pa kar pričniva in pregledava vse! Lahko bi se zgodilo, da puščobni gospod baron prikrevsa s svojim konjem nazaj, in potem bo konec najinemu veselju! — Glasno smejejo se sta korakali čez dvorišče.

— Lucija, glej cerkev! —

— Torej najprej vanjo! — Grajska ta kapelica je bila videti kakor širok stolp, katerega so na vrhu pokrili z malim dimnikom. Lesena streha je kapala na vseh mestih od ostrešja, in žlezni križ, postavljen vrhu stolpišča, dimniku enakega, se je bil med časom prevrnil in je sedaj visel žalostno navzdol.

Vrata kapelčna so bila na stečaj odprta. Gospodini sta vstopili. Iz mračnega prostora pa sta skozi ubito okno pobegnili plašna goloba, ki sta gnezdila neke v zapuščenem svetlišču. Mali oltar je bil v razpadu, svetniki na njem pa vsi polomljeni. Ta ni imel roke, drugi nekaj obleke ne. Tudi črna slika v razpadlem okvirju je bila raztrgana.

Vzgojeni v veliki pobožnosti, sta takoj pokleknila ter molili nekaj časa. Potem pa sta pristopila k ploščam, v steno vzdanim, katere so pravile, da so tu pokopani ti in ti struški gospodje, ki so bili v življenju tu in to ter so izvršili ta in ta spominna vredna dejanja. Pred vsako ploščo pa sta

se mudili in iz čudne stare nemščine kovali in ugibali, kar je bilo zapisanega.

Ko sta bili ravno zamislili in pogreznili v ploščo, ki je svetu oznanjevala življenja čine slavnega gospoda Eberharda, barona iz Struge, ju je prebudilo zoper vse pričakovanje smejanje, sladko-zveneče. Plašni sta odskočili ter pustili gospoda Eberharda na plošči.

Na pragu pri vhođu je stala ženska, morda kakih deset let starejša od kontes. Bila je krasna! Okrog smejočega obraza so se ji vsipali kodrasti lasje, in bela obleka okrog vitkega telesa ji je dajala prečuden vtisek. Kakor podoba iz pravljice se je bila hipoma prikazala! V naročju je nosila polno butaro cvetja in rož, da je bila njena podoba še bolj poetična. Ali iz

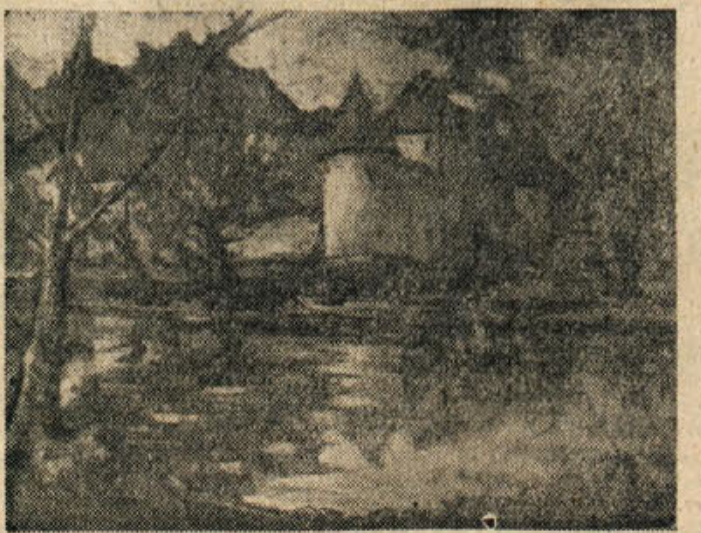
oči ji je šinil včasih nenaraven ogenj, ki pa je takoj zopet ugasnil in izginil pred tisto topostjo, ki jo nahajamo v pogledu blaznih oseb. In blazna je bila tudi v istini.

Sladko-zveneče se je smejala in njeno oko je z dopadanjem zrlo na tujki, ki sta se tako nepričakovano vsilili v njeno selišče.

III.

Kontesi, videč, da je samo ženska, sta se takoj pomirili, dasi sta bili v prvem trenutku ne malo osupli. Kontesa Serafina je izpregovorila srčno: — Hoteli sva pogledati to kapelico! —

All tujka se je vedno smejala, potem pa pristopila k njima ter vestno opazovala njiju obraz.

Vlado Lamut: GRAD OTOČEC NA KRKI